

DOXA

ZPRAVODAJ

KATOLICKÉ TEOLOGICKÉ FAKULTY

UNIVERZITY KARLOVY

2022, roč. 8, č. 1

Naše věda

Obsah

EDITORIAL

Vojtěch Novotný / 1

FOCUS: NAŠE VĚDA

Pavel Frývaldský – *Třinitární ontologie lidské osoby* / 2

Petr Štica – *Etika v mezinárodním kontextu* / 3

Jakub Kříž – *K limitům a příležitostem právní vědy* / 5

Marek Šmíd – *Vatikánské archivy, inovativní zdroj poznání* / 7

Miloš Sládek – *Starší literatura v dobovém kontextu* / 9

Michaela Ottová – *Falza a středověké sochy ze sbírky F. F. d'Este* / 11

AKADEMICKÝ ŽIVOT

Vít Vlnas: *Cibulkaův archiv* / 13

ABSOLVENT

Jakub František Sadílek OFM – Pavlína Bílková: *Radost, služba, smíření* / 17

Vladimír Hudousek – Radek Tichý: *Kategoriální a teritoriální pastorace* / 19

MINULOST A PŘÍTOMNOST

Hedvika Kuchařová: *Premonstráti – profesori teologie* / 22

ZA HRANICE

Martin Boukal – Anna Kopová: *Lipsko* / 24

VZPOMÍNÁME

Ondřej Salvet: *Vratislav Jiljí Slezák (1932–2020)* / 25

AKTIVITY

Kateřina Bajtlová – Irena Věchtová: *Alma a UKAŽ* / 26

INFORMACE / 27

NADAČNÍ FOND ARNOŠTA Z PARDUBIC

Marie Benáková: *Dopis čtenářům* / 28

Doxa: zpravodaj Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy

Číslo a datum vydání: 2022, roč. 8, č. 1

Vydavatel: Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy

Redakce: prof. PhLic. Vojtěch Novotný, Th.D. (vedoucí redaktor); doc. PhDr. Josef Bartoň, Th.D.; ThLic. Mgr. Lenka

Makovcová-Demartini; Th.D. PhDr. Eva Doležalová, Ph.D.; Mgr. Anna Jaklová; Mgr. Klára Kudlová, Ph.D.; PhDr. Milan

Pech, Ph.D.; PhDr. Radek Tichý, Ph.D., S.L.D.; Mgr. Irena Věchtová

Adresa: Doxa, Thákurova 676/3, 160 00 Praha 6, doxa@ktf.cuni.cz

Periodicita: 2x ročně

Grafická úprava: Vojtěch Nedbal podle grafické předlohy Otakara Karlase

Tisk: Tiskárna Kleinwächter, Čajkovského 1511, 73801 Frýdek-Místek

Distribuce: KTF UK. Cena: zdarma

Registrace: MK ČR E 21835; ISSN 2336-5706

Za text jednotlivých článků odpovídají autoři a jejich pohled nemusí vyjadřovat stanovisko KTF UK.

Redakce si vyhrazuje právo dodané rukopisy krátit.

© Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy

VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

v čase, kdy epidemie dlouhodobě leptá vztahy, jež pojí společnost i akademickou obec, nabývá zpravodaj Doxa, který je nástrojem komunikace a společenství, zvláštního významu. Jsem proto rád, že k vám jeho prostřednictvím opět přistupujeme, a prosím o vaši pozornost a o vaši vytrvalou přízeň.

Rubrika Focus (a Akademický život) má tentokrát poněkud jiný ráz než obvykle. Jejím jednotícím tématem je „naše věda“ – snaha poskytnout několik vhlédů do vědecké činnosti pracovníků Katolické teologické fakulty. Ukazujeme, čemu se tito kolegové věnují a čím se snaží přispět k rozvoji svých oborů: teologie, etiky, práva, dějin literatury, dějin umění. Jde o příklady, neboť všichni naši akademičtí pracovníci jsou povoláni, aby druhým předávali již dosažené vědění a aby vydávali svědectví svého úsilí o jeho stále prohlubování a zmnožování. Úkolem univerzity i naší fakulty je růst poznání. Snažíme se poznávat fakta již známá i dosud neznámá a/nebo ozřejmit co nejkvalitnější argumentací příčinné souvislosti, jež fakta pojí. Dobrat se toho, jak se věci mají a proč jsou takové, jaké jsou, případně jaké by být měly. *Apprehendere et intelligere.*

V té souvislosti si dovoluji připomenout slova českého jezuita a mučedníka P. Adolfa Kajpra (1902–1959), která vhodně charakterizují to, jací by měli pracovníci, studenti a absolventi fakulty být: „Činnost, budování, tvoření, zlepšování a především láska, duše toho všeho, vychází u křesťana z poznání věrou vedeného rozumu, jako v nejsvětější Trojici vychází Duch svatý, osobní božská Láska, z Otce a Slova. K obrazu a podobě Trojice jsme byli stvořeni, podle ní musí se tedy rozvíjeti i naše činnost. Jen tehdy je budováním Těla Kristova mezi námi, jen tehdy se blíží lidstvo ideálu, jímž je *civitas Dei* [město Boží]. [...] Budme vyznavači, vášnivě milujícími vyznavači Slova, věrme v pravdu jasnou a určitou, v rozum, jenž vede k Slovu, jako vede vánoční hvězda k jesličkám, protože jej Logos posvěcuje a sílí svou milostí, věrme v křesťanský rozum, z něhož sálá láska, jako v Trojici vychází ze Slova Duch svatý.“

Takový dar přeji nám všem.

Vojtěch Novotný
vedoucí redaktor

Trinitární ontologie lidské osoby

PAVEL FRÝVALDSKÝ

ThLic. Pavel Frývaldský, Th.D.
Katedra systematické teologie a filosofie

*Trojiční obraz Boha
je klíč k porozumění
bytí.*

Víra v Boha, který je Otcem, Synem a Duchem svatým, představuje samotné jádro křesťanské víry. Jsem rád, že se na KTF UK mohu badatelsky věnovat tomuto nejvyššímu tajemství křesťanské víry a mohu vyučovat předmět „Trinitární teologie“. Ve své pedagogické činnosti se snažím ukázat, že křesťanské pojetí Boha jako Trojice není jen náročná spekulativní nauka, ale že se konkrétně dotýká našich životů a určuje naši spiritualitu. Zvláště v posledních desetiletích můžeme ve světové teologii spatřovat nové promyšlení trojičního mysteria a pokusy interpretovat svět ve světle víry v trojjediného Boha. Výrazný proud v současné teologii představuje projekt tzv. „trinitární ontologie“, který je dnes rozvíjen zvláště v italském, německém a anglo-americkém prostředí. Jedná se o snahu chápat trojiční obraz Boha jako klíč k porozumění celkovému bytí. Je to ovšem široký proud s množstvím různých přístupů, proto by bylo lépe hovořit o „trinitárních ontologiích“. Určitým společným jmenovatelem těchto přístupů je úsilí o nový dialog mezi teologií a filosofií, kdy se otázky rozumu setkávají s vírou zjevenou Ježíšem Kristem, tedy s vírou v Boha Trojici.

V současné době jsem na KTF UK hlavním řešitelem projektu Primus, v němž se společně s třemi dalšími kolegy (Martinem Daniškem, Eduardem Fiedlerem a Petrem Mackem) zabýváme trinitární antropologií. Zaměřujeme se na výklad lidské osoby jakožto vztahového bytí, jehož podstata se ozřejmuje v trojiční perspektivě. V našem projektu navazujeme na skutečnost, že křesťanská víra v dějinné zjevení trojosobového Boha – Otce, Syna a Ducha svatého – přispívá k filosofickému utváření konceptu lidské osoby a zpětně takto prohloubený pohled na lidství nabízí nové prostředky pro racionální výklad trojičního mysteria. Naším cílem je pokračovat v tomto oboustranném procesu vzájemného ovlivňování a ukázat souvislost mezi trojiční teologií a antropologií, aniž bychom popřeli rozdílnost mezi Bohem a člověkem.

Pokud bych měl vybrat z našeho projektu jeden aspekt, který je dnes zvláště aktuální a praktický, pak by to mohlo být téma dialogu, o němž se dnes více hovoří v souvislosti se synodálním procesem v církvi. K správnému pochopení významu slova „dialog“ přispívá naše víra v Boha. Křesťané věří, že Bůh není monologický, nýbrž je navýsost dialogický: je Bohem lásky, je věčnou komunikací mezi Otcem a Synem v Duchu svatém. Tento Bůh k nám hovoří ve svém Slově, ale nejen to, on sám je Bohem Slova a my neseme podobnost s Bohem právě pro naši schopnost řeči a dialogu. K tomuto dialogu jsme také povoláni, abychom se otevřeli modlitbě a naslouchali hlasu druhých lidí a dávali správnou odpověď. Trinitární teologie pochopitelně nechce ani nemůže vyřešit všechny „praktické“ otázky lidské komunikace, nabízí však perspektivu, ze které lze nově pohlížet na problematiku lidského bytí, a může přispět k formování stylu našeho života a jednání.

Etika v mezinárodním kontextu

PETR ŠTICA

ThLic. Petr Štica, Th.D.
Katedra systematické teologie a filosofie

*Etika se zabývá
etickými normami
směřujícími
k pokojnému soužití
a vydařenému životu.*

Není pochyb o tom, že v současném světě je po etických otázkách nemalá poptávka. Např. dynamický pokrok v oblasti biomedicíny, který dnes umožňuje řadu dříve nepředstavitelných postupů, zároveň klade otázky: Je všechno, co technicky můžeme, dobré a přípustné? Smíme všechno, co technicky dokážeme? Ale také v řadě dalších oblastí, jako jsou namátkou sociální média, humanitární intervence, ochrana životního prostředí či pandemie covid-19, se kladou eticky relevantní otázky či vyvstávají etická dilemata. A právě do těchto debat v oblasti mezilidských vztahů, medicíny, vědy a techniky, ale stejně tak v oblasti podoby politického a hospodářského uspořádání či boje proti klimatické změně vstupuje etika a snaží se pomoci při orientaci v komplexních otázkách současného světa a nabídnout etickou orientaci.

Teologická etika má, jak známo, své pendanty v neteologické oblasti. Etika je součástí filosofické práce, nalezneme ji jako lékařskou etiku rovněž v rámci samostatných institutů na lékařských fakultách a v různé míře také na jiných fakultách – např. jako podnikatelskou etiku, etiku hospodářství nebo environmentální etiku. Přítomnost etiky na různých institucích představuje pro teologickou etiku šanci pro dialog s neteologickými obory, zahrnuje však také řadu výzev: Nese s sebou úkol, aby se teologičtí etikové patřičným způsobem orientovali v souvisejících neteologických disciplínách, aby v dialogu s jinými disciplínami byla teologická etika aktivním a kompetentním aktérem. Přináší to s sebou rovněž výzvu, aby teologická etika, která při reflexi eticky relevantních témat vychází z víry v trojjediného Boha a z křesťanského pohledu na člověka a svět, etické argumenty dokázala formulovat tak, aby byly přijatelné a srozumitelné rovněž pro ty, kteří se do debaty zapojují z jiné odborné perspektivy a s jiným světonázorovým pozadím. Neznamená to samozřejmě, že by se tím teologická etika zříkala svého vlastního profilu. Zároveň by ale měla být její práce srozumitelná i pro ty, kteří jsou, jak říká německý sociolog a filozof Jürgen Habermas, nábožensky nemuzikální.

Etika je disciplínou, jež se zabývá normami týkajícími se jednání jednotlivců, ale také etickým posuzováním institucí, struktur a uspořádání. Nemůžeme ji přitom chápat izolovaně jako „pouhou etiku příkazů a zákazů“, ale spíše jako odbornou reflexi, která se zabývá etickými normami se zacílením na vydařený život. Na tuto skutečnost poukazují i samy biblické texty. Desatero v knize Exodus bezprostředně předchází preambule: „Já jsem Hospodin, tvůj Bůh; já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví“ (Ex 20,2). Uvedená slova nejsou jenom narativním úvodem k Dekalogu, ale jsou něčím víc: Jde o celkovou perspektivu, v níž je třeba následující mravní příkazy a normativní orientace číst. Desatero je odpovědí na Boží osvobozující čin a je ho třeba chápat jako směrovky ke svobodě na cestě k vydařenému životu a pokojnému soužití. Ve středu práce teologické etiky tedy stojí reflexe normativně relevantních témat směřujících k pokojnému soužití a vydařenému životu v pravé svobodě.

Jedno z klasických dělení, které v současné teologické etice nacházíme, představuje dělení na fundamentální či všeobecnou teologickou etiku na jedné straně a na teologickou etiku konkrétní, speciální či aplikovanou na straně druhé. Všeobecná teologická etika si všímá témat, jako je např. svědomí, odůvodnění mravních norem, mravní jednání či biblické základy etiky. Konkrétní či speciální etika zahrnuje celou řadu oblastí, jako jsou mj. bioetika, lékařská etika, etika manželství a partnerských vztahů, ale rovněž politická etika, hospodářská etika, environmentální etika či etika médií. Nejen s ohle-

dem na interdisciplinární profilování teologické etiky není překvapivé, že se jednotliví teologové ve svém bádání povětšinou soustřeďují na vybrané tematické oblasti.

Ve svém odborném zaměření jsem zacílil svou pozornost na sociální učení církve a sociální a politickou etiku. Zvláštní roli v mém bádání hrálo od počátku téma migrace, kterému jsem věnoval pozornost ve třech knihách. Nejprve jsem v knize s názvem *Cizinec v tvých branách: biblické podněty pro etickou reflexi migrace* (Karolinum 2010) reflektoval biblické základy a představil inspirace pro zacházení s migrací a pro etickou orientaci v této oblasti, kterou nacházíme v textech Starého a Nového zákona. Následně jsem publikoval monografii *Migrace a státní suverenita: oprávnění a hranice přistěhovalecké politiky z pohledu křesťanské sociální etiky* (Pavel Mervart 2010), v níž jsem se zabýval etickou analýzou existence imigračních politik jako takových, a to zejména z pohledu křesťanské sociální etiky. O čtyři roky později jsem zveřejnil ještě jednu knihu k tématu migrace (*Etika a migrace: vybrané otázky současné imigrace a imigrační politiky*, Moravapress 2014). V ní jsem předložil uvedení do etické reflexe migrace prostřednictvím nastínění situace, představení hlavních teorií a etické reflexe vybraných otázek z oblasti současné migrace a migrační a integrační politiky. Vedle toho k tématu vznikly články, které byly publikovány rovněž v zahraničí. Zvláště důležitou roli hrálo téma v letech 2015 a 2016, kdy se v souvislosti s příchodem neobvykle velkého množství migrantů a uprchlíků do Evropy stalo živě diskutovanou otázkou ve veřejné debatě. Celkem jsem k tématu migrace kromě zmiňovaných knih publikoval třináct odborných článků, v nichž jsem věnoval pozornost rozmanitým aspektům, např. etické reflexi spojení migrace a rozvoje či církevního azylu. A toto stále aktuální téma mě provází doposud.

Další oblast mého bádání zahrnují analýzy vybraných témat pojednávaných v sociálním učení církve, ať už jde o diachronní analýzu (dějinný vývoj daného tématu v sociálním učení církve), nebo synchronní pohled, případně obojí. V této perspektivě jsem v uplynulých letech věnoval pozornost např. pojetí státu a přirozeného zákona v sociálním učení církve, vztahu charity a sociálního učení církve, vývoji vztahu církevního učení a novodobého lidskoprávního konceptu či významu II. vatikánského koncilu pro metodu v katolické sociální etice. Pozornost jsem věnoval také některým postavám důležitým pro vývoj křesťanského sociálněetického myšlení, jako jsou dominikáni Francisco de Vitoria, Bartolomé de Las Casas či Marie-Dominique Chenu. Vedle toho jsem prostřednictvím odborných článků podnikl sondy rovněž do oblasti fundamentální teologické etiky, etiky partnerských vztahů, hospodářské etiky či lékařské etiky.

Zvláštní místo v mé práci zaujímá mezinárodní spolupráce. Setkání se světovou teologií na mezinárodním kongresu teologických etiků v italské Padově (2006) důležitým způsobem ovlivnilo mé rozhodnutí věnovat se teologické práci. Od té doby právě mezinárodní spolupráce a aktivní činnost v mezinárodních odborných společnostech (jako jsou mj. *Vereinigung für Sozialethik in Mitteleuropa*, jejímž jsem momentálně předsedou, asociace *Bioethicists in Central Europe* či mezinárodní síť teologických etiků *Catholic Theological Ethics in the World Church*) významně utváří můj odborný profil a zájem. Setkání a odborné diskuse s kolegy a kolegyněmi z jiných států a jiných kontinentů považuji za nepostradatelnou součást své práce, která mě a mé teologické myšlení obohacuje a která mě také velmi baví.

K limitům a příležitostem právní vědy

JAKUB KŘÍŽ

JUDr. Jakub Kříž, Ph.D.
Katedra pastorálních oborů
a právních věd

V centru právní vědy
nestojí norma, ale
člověk a možnosti
jeho jednání.

Právníci bývají veřejností oprávněně vnímáni jako řemeslníci paragrafů. Jsou disponováni, aby dokázali kvalifikovat určité jednání z hlediska jeho souladu s právním řádem.

Musím opravit plot, jak po mně chce nepříjemný soused? Mohu se jako majoritní společník společnosti s ručením omezeným „zbavit“ menšinového společníka, s nímž vedu neustále spory? Mohu určitou platbu deklarovat jako dar, a snížit si tak základ pro výpočet daně z příjmů? Smím vniknout do bytu bývalé manželky a odnést si věc, která mi podle mého názoru patří?

K vyřešení těchto otázek právník zkoumá obsah právních předpisů a relevantní soudní judikatury, aplikuje různé interpretační metody a s větší či menší mírou jistoty nalezne řešení. Odpovědi bývají v různých zemích různé, neboť v nich platí odlišné právní řády.

To vede k tomu, že podstatnou část právní vědy zaujímá *právní dogmatika*. Dogmatem, které zkoumá, nejsou skutečnosti nadpřirozené povahy, ale pravidla stanovená (*positum*) zákonodárcem. Pozitivní právo je zjeveno – a právní vědec je podrobuje svému výzkumu. Na rozdíl od Zjevení nejde o zjevení neměnné: předmět výzkumu může ze dne na den zmizet (své by o tom mohli vyprávět odborníci na hospodářské socialistické právo) nebo být zásadně modifikován (srov. např. rozsáhlou rekonstrukci soukromého práva).

Právní vědec zkoumající platné právo je vystaven pokušením přílišné *fragmentace* poznání, která je důsledkem úzké specializace v omezeném oboru, omezeného *provincionalismu*, kterému chybí rozhled za hranice určitého právního řádu, a pohodlného *dogmatismu*, který příliš nepoužívá slovo *proč*. Tato pokušení nabývají na intenzitě tím, že právo není vhodné dělat pouze a výlučně akademicky: kontakt s právní praxí je nezbytný, ale praxe si vyžaduje stále užší a hlubší specializaci, realizuje se v určitém právním řádu a nepovažuje za nezbytné vědět *proč*, když pro úspěch v rámci systému je nutné vědět *jak*.

Hlavním předmětem mého výzkumu je *konfesionální právo*, tedy část právního řádu upravující *svobodu náboženského vyznání*, zejména její vnější projevy, a to jak individuální povahy (např. výhrada svědomí), tak kolektivní (typicky sdružování v církvích a náboženských společnostech). V poslední době jsem se nejvíce věnoval problému *autonomie náboženských společenství*, tedy oblasti jejich vnitřních vztahů, do nichž světská veřejná moc nezasahuje. Jak je upravena v našem právním řádu? Prakticky jedinou větou v čl. 16 odst. 2 Listiny základních práv a svobod: „Církev a náboženské společnosti spravují své záležitosti, zejména ustavují své orgány, ustanovují své duchovní a zřizují řeholní a jiné církevní instituce nezávisle na státních orgánech.“

Typickým (a ne vždy populárním příkladem) autonomie je oblast ukončení služebního poměru duchovních. Ukončí-li zaměstnavatel pracovní poměr se zaměstnancem, ten má právo navrhnout soudu přezkum – a v případě porušení zákona se domůže satisfakce. Ukončí-li církev služební poměr s duchovním, ten se před světskými soudy nedomůže ničeho. Podle českého Ústavního soudu spadá tato oblast vztahů do rozsahu církevní autonomie (samosprávy) a soudy v ní nemají rozhodovací pravomoc; duchovní mají tento aspekt vzít do úvahy a případně do služebního poměru s církví raději nevstupovat (srov. nález sp. zn. IV. ÚS 3597/10).

Mám-li ambici v něčem rozvíjet českou konfesionální právní vědu, tak je to odoláváním uvedeným pokušením. Provincionalismu se nejlépe čelí pohledem za hranice české kotliny. Významné impulsy přináší judikatura Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku a v posledních několika letech také

Soudního dvora Evropské unie v Lucemburku; o nich ostatně nelze již hovořit jako o zahraničních soudech, jsou to soudy stejně naše jako kteréhokoliv jiného člena Rady Evropy či Evropské unie. Bez znalosti jejich rozhodovací praxe nelze plně chápat ani české právo.

Důležité místo má také *právní komparatistika*. Přestože například katolická církev je po celé Evropě stejná, z hlediska konfesněprávního jich máme tolik, kolik je států: v každém existuje jiný systém uznávání či registrace církevních subjektů, v každém ji právní řád hněte do jiného tvaru.

Ovšem nejráději mám pohled přes oceán: kdo se chce vážně zabývat náboženskou svobodou, nemůže nenarazit na judikaturu Nejvyššího soudu USA. Přestože jde o soud existující v rámci jiné právní tradice (nikoliv kontinentální, ale angloamerické), jeho rozhodnutí představují (často nepřiznanou) inspiraci také pro soudy evropské. Ostatně v americké ústavě je toho o náboženské svobodě ještě méně než v té naší; přesto je judikatura Nejvyššího soudu k ní velmi bohatá.

Rád tedy do české diskuse vnáším impulzy vycházející z rozhodnutí soudů sídlících jinde než v Brně, české justiční metropoli.

Fragmentace právního poznání se v oboru konfesního práva překonává relativně jednoduše. Obor totiž není definován na odvětvovém principu (jako například občanské právo), ale je vztažen k fenoménu státní regulace náboženského prvku. A tak je třeba propojovat poznání mnoha právních odvětví: práva občanského, pracovního, správního, ústavního, trestního atd.

A jak usiluji o překonání dogmatického přístupu? Častým kladením otázky *proč?* a hledáním finality jednotlivých právních institutů i právní úpravy jako celku (ostatně teleologický výklad práva považuji za vrcholnou metodu přístupu k němu). Ptáme-li se po finalitě, odkrýváme také příčiny a počátky (*causa finalis*) a snažíme se nahlédnout smysl věci.

Tím se dostáváme na pole *teorie práva a právní filosofie*, kterým také věnuji část svého zájmu. Uvažovat o náboženské svobodě jako o fenoménu pozitivního práva bez adekvátního úsilí o hledání jejího místa v řádu praktické rozumnosti by bylo příliš reduktivní. Vždyť svůj koncept náboženské svobody mají i ateistické totality!

Snažím se tedy být konfesněprávním vědcem s přesahem – a tím přispívat k rozvoji této disciplíny.

A nakonec poznámka o dalším poli mého hledání: je jím téma *nespravedlivých zákonů*. Zde nemám ambici věci posouvat dopředu. Polemika o povaze práva se již po staletí prakticky točí v kruhu. Současné diskuse právních pozitivistů s iusnaturalisty se stále v mnohém podobají rozhovoru Sókrata s Hippíou, jak jej zaznamenal Xenofón. Za svůj dílčí příspěvek k českým diskusím o povaze práva považuji představení přirozenoprávní teorie Johna Finnise místní právní obcí, v níž spíše převládají sympatie k autorům pozitivněprávní tradice.

Snad každé povolání s sebou přináší nějakou profesionální deformaci. Soudobé právní učebnice právo vymezují jako systém pravidel – a těmto pravidlům právní věda věnuje svoji pozornost. Někdy až tak soustředěnou, že zapomíná na to, že jde o pravidla *lidského jednání*. V centru právní vědy nestojí norma, ale člověk a možnosti jeho jednání. Takto nahlíženo je v konečném důsledku právní věda vědou o *recta ratio agibilium*, správném poznání ohledně toho, jak jednat. A proto musí komunikovat také s dalšími vědními obory, které se člověkem a jeho jednáním zabývají.

Vatikánské archivy, inovativní zdroj poznání

MAREK ŠMÍD

doc. PhDr. Marek Šmíd, Ph.D.
Katedra církevních dějin a literární
historie

Znalost pramenů
zůstává kvasem
historikovy práce.

Církevní dějiny jsou poměrně starým oborem. Třebaže se pěstují již stovky let převážně na teologických fakultách, rozhodně nelze říci, že by předmět svého bádání již vyčerpaly. Naopak se postupem času rozrůstají, přičemž přibývají spíše otázky, které si církevní historikové kladou, než jednoznačné odpovědi – s rozvojem nových vědních disciplín se snaží dopátrat příčin, průběhu a následků událostí, které by jejich předchůdci považovali v minulosti za zbytečné. Navíc dějiny 20. století přinesly výzvy a podněty, s nimiž se dříve odborníci nesetkali a neřešili je. Nyní však vyvstávají ve vší důležitosti!

Není to ovšem pouze množství otázek, které si lze položit, ale rovněž množství pramenů a literatury, z nichž můžeme odpovědi na ně čerpat. Přestože disponujeme v dnešním digitalizujícím se věku četnými časopisy, monografiemi, biografiemi atd., zejména zahraniční provenience, znalost jedinečných pramenů zůstává bezpochyby kvasem historikovy práce, alfou i omegou jeho výzkumu a úběžnicí jeho obzorů.

Pro obor církevních dějin, pokud se aspoň částečně věnujeme jejich zahraničnímu rozměru, je nepřehlédnutelný rozsáhlý fond vatikánských archivů, jenž patří se svými osmdesáti pěti kilometry k nejvýznamnějším světovým archivním institucím. Jeho význam tkví v tom, že shromažďuje, uchovává, eviduje a zpracovává písemnou produkci Svatého stolce. Odborné veřejnosti se poprvé otevřel na konci 19. století; dnes pokrývá fondy do poloviny 20. století.

Během uplynulých více než deseti let jsem absolvoval několik pobytů ve vatikánských archivech. Vzešly z nich mnohasetstránkové monografie jako např. *Apoštolský nuncius v Praze, Vatikán a české země v letech 1914–1918* či trilogie *Vatikán a italský fašismus 1922–1945*, *Vatikán a německý nacismus 1923–1945* a *Vatikán a sovětský komunismus 1917–1945*, které přispěly k vědecké diskuzi ohledně proměn papežství ve 20. století.

Cenné dokumenty byly současně publikovány jak v samostatné edici *Československo a Svatý stolec III.*, tak jako přílohy výše uvedených monografií. Některé delší samostatné zprávy by jistě vydaly i na samostatnou knihu, např. závěrečná zpráva apoštolského nuncia Clementa Micary z roku 1923 či situační zpráva o stavu pražské diecéze z pera apoštolského nuncia Pietra Ciriaciho z roku 1929.

Díky dosud neznámým materiálům se mně podařilo objasnit pozadí přenosu, resp. přeložení pražského a olomouckého arcibiskupa za první světové války, kontext husovských slavností v roce 1925 či podíl Vatikánu na rezignaci pražského arcibiskupa a českého primase Františka Kordače o šest let později. Stejně objevené bylo z vatikánských archivů konstruovat postoje Svatého stolce v době ohrožení republiky na konci 30. let, tedy na prahu druhé světové války.

Dlouhodobě jsem se zabýval především zahraniční politikou Svatého stolce, kdy mě logicky nejvíce zajímaly jeho vztahy k Československu ve válečném i meziválečném období. Mojí srdeční záležitostí byly především osobnosti apoštolských nunciů, kde jsem – věřím – vykonal největší kus práce.

Díky vatikánským dokumentům jsem mohl, nakolik to archivy umožňovaly, proniknout do myšlení, názorů a nálad apoštolských nunciů, čímž se mi podařilo rozkrýt mnohé *záhady* a vysvětlit nejasnosti, které přetrvávaly. Současně jsem přesvědčen, že jsem do českých církevních dějin vnesl nové podněty a otázky a vysvětlil lépe některé, dosud snad nepochopitelné kroky Svatého stolce a apoštolských nunciů.

Nezůstal jsem však pouze na diplomatické úrovni, ale snažil jsem se *dostat na kloub* i každodennosti života apoštolského nuncia v Praze, jeho bydlení, stravování, komunikaci s ostatními členy diplomatického sboru a politickými i církevními představiteli v zemi. Domnívám se, že zejména pozadí koupě nové budovy apoštolské nunciatury na Novém Městě pražském v roce 1928 dobře odráží vztahy apoštolského nuncia a českých, resp. československých ordinářů.

Snažil jsem se proto prezentovat osobnosti nunciů v celé jejich komplexnosti diplomatické mise i jejich života a představit je jako osobnosti nejen mimořádné duchovní a politické kvality, ale též jako osobnosti s lidskými povahami a charaktery, které často stály za jejich rozhodnutími i komunikací s československou i vatikánskou stranou.

Tak jako nebyly stacionární československo-vatikánské vztahy, tak se vyvíjela i proměňovala osobnost apoštolského nuncia a zástupců Svatého stolce vůbec. Oproti tradiční české historiografii jsem se snažil vidět a hodnotit dění rovněž optikou Svatého stolce a zpráv z pražské nunciatury do Vatikánu. Někdy jsem dokonce musel korigovat současný stav poznání, kdy se např. často v různých textech nekriticky přejímalo tvrzení, že kontakty představitelů našeho zahraničního odboje za první světové války se Svatým stolicem navázal Milan Rastislav Štefánik. Na základě studia ve vatikánských archivech jsem zjistil, že jeho snaha navázat diplomatický kontakt se Svatým stolicem nebyla korunována úspěchem.

Samotní představitelé zahraničního odboje nebyli nikdy přijati ani papežem Benediktem XV., ani státním sekretářem Pietrem Gasparrim. Faktu, že jsou v těsném kontaktu se Svatým stolicem, tak otevřeně využívat nemohli, vytvářeli nicméně s odstupem času dojem, jak dokládají jejich vzpomínky na válku, že jejich aktivity nalezly úzký průsečík s vatikánskými zájmy a směřovaly k míru.

Bylo to zřejmě ze strany našich představitelů propagandistické gesto, které mělo zabránit Vatikánu angažovat se proti rodícímu se československému státu. Neutrality však nedosáhli, Svatý stolec podporoval Rakousko-Uhersko jako poslední katolickou velmoc, jak odhalily archivní materiály, až do jeho posledních dní.

Rovněž úzká spolupráce celého katolického politického tábora s Vídní v době války, a to až do jejího hořkého konce, je víceméně mýtem. Někteří katoličtí politici se s habsburskou monarchií rozešli již v průběhu roku 1917, jiní vyčkávali a Rakousko-Uhersko opustili teprve v roce 1918. Do konce války zůstalo přesvědčených českých katolických politiků skutečně málo. Je potřeba dobře rozlišovat, neboť cesta politického katolicismu na druhé straně nebyla v politickém spektru osamoceným jevem, podobně konzervativní zůstávala např. sociální demokracie, která se s Rakousko-Uherskem rozešla rovněž velmi pozdě.

Je rovněž přínosem, když materiály vatikánských archivů pro studium českých dějin v mnoha ohledech doplňují či upřesňují již známé skutečnosti. Ačkoliv dnes mnohé vypovídají *pouze* o detailu, může to být – viděno novou optikou za použití nových metod a nových akcentů – zítra považováno za prioritu výzkumu církevních dějin.

Již nyní se těším na výzkum archiválií z období pontifikátu Pia XII. (1939–1958), které zpřístupnil papež František vloni na jaře.

Starší literatura v dobovém kontextu

MILOŠ SLÁDEK

doc. PhDr. Miloš Sládek, Ph.D.
Katedra církevních dějin a literární historie

Starší literatura chce čtenáře vést ke spáse, vzdělávat, vnitřně pohnout, občas potěšit.

Studium starší literatury se někdy vymezuje jako samostatný obor v rámci zkoumání dějin literatury. Příznačná je interdisciplinarita oboru, stojí někde na pomezí studia historie, bohemistiky, dějin umění, etnologie a teologie, k tomu je třeba připočítat ve středoevropských poměrech něco z germanistiky a klasické filologie. Už z daného výčtu je zřejmé, že každý z badatelů se dobře orientuje jen v části problematiky, v části nutně musí více či méně diletovat. Otázky, které obor řeší, mají jednak velmi blízko k tradiční problematice literárního díla a literární tvorby, jednak k širším okolnostem vzniku díla v dobovém historickém a především kulturněhistorickém kontextu.

Vymezení toho, co ještě můžeme považovat za literární dílo, je ve starším období (v našich poměrech zhruba do třetí čtvrtiny 18. století) velmi široké, část badatelů vnímá jako literaturu třeba i nápisy na podstavcích soch nebo na perníkových srdcích. Každopádně naprostá většina děl starší literatury má zcela jiné cíle než literatura 19. a 20. století, představuje podivuhodnou (a v některých ohledech snad i eticky promyšlenější) alternativu k cílům literatury novodobé. Tvůrci literárních děl středověku a raného novověku zapomínají většinou na své osobní problémy, chtějí ve své většině čtenáře duchovně vést na cestě ke spáse, vzdělávat, vnitřně pohnout, občas potěšit. Možná by tyhle principy v některých případech pomohly i literatuře postmoderní.

A čím jsem ke studiu starší literatury přispěl já? Určitě jsem nepředložil mnoho vysloveně nových poznatků, spíš jsem širší veřejnost a několik málo kolegů upozorňoval na některé skryté hodnoty, polozapomenuté okruhy problémů a dlouhodobě neřešená témata. K literatuře raného novověku mě na začátku 90. let přivedly úžasné knižní fondy Strahovské knihovny a také písemná pozůstalost literárního historika, filologa a kněze Josefa Vašici, na jejímž zpracování jsem se tehdy podílel a ve které byly mj. opisy i fotokopie starých tisků. Právě tenhle typ pramene, tedy tištěná pobělohorská literatura, umožňoval přiblížit se představám a myšlení předků v porovnání s tradičními historickými prameny v daleko větší míře.

Po konzultacích s laskavým a mimořádně vstřícným prof. Alexandrem Stichem jsem na začátku 90. let připravil cyklus literárních pořadů z české barokní literatury (realizovaný v průběhu dvou semestrů v prostorách Památníku národního písemnictví), ale poté i několik komentovaných antologií, z nichž první vyšla roku 1995 pod názvem *Malý svět jest člověk*, druhá s tematikou smrti roku 2000 jako *Vítr jest život člověka*, třetí sestavená z jednotlivě vydaných svátečních kázání byla vydána pod titulem *Svět je podvodný verbíř* roku 2005. Zatím poslední antologii (z nedělních postil) jsme připravili pod názvem *Bůh mně ústa má otevřítí může* s doktorandkou naší fakulty Annou Kopyovou pro ediční řadu Česká knihovna roku 2019. Antologie a komentované čtenářské edice nepředstavují zásadní vědecké výsledky, ale pro mě bylo – v duchu odkazu některých mých učitelů – vždycky důležitější, že mohou oslovit a potěšit daleko širší okruh zájemců o literaturu než seberszáhlější analytické nebo syntetické studie.

Stále více jsem se zajímal o homiletiku, postupně jsem se věnoval pohřebním, svátečním a nakonec asi nejpodrobněji nedělním kázáním pobělohorského (a částečně i předbělohorského) období. Snažil jsem se tyto prameny čtenářům předkládat nejen jako literární díla, ale i jako odraz myšlenkového mikrosvěta, který kazatelé sdíleli se svými posluchači, ve kterém byly poměrně jasně stanoveny hodnotové žebříčky i se odrazilo vnímání některých problémů a konkrétních jednotlivin vnějšího světa. Tak vznikla poměrně

rozsáhlá studie o nedělních kázáních (nazvaná *Slovo ze srdce jejich*), ale také řada kratších prací věnovaných dílčím problémům a tématům, například obrazu smrti v pohřebních kázáních, odrazu sociálních otázek a lidského utrpení, problematice obrazu jinověrců v katolických promluvách, tématu kazatelských příruček a pomůcek, otázkám vhodného a nevhodného chování lidí v kostele, barokního vlastenectví, ale třeba i úskalím, jak představit v kázáních ideální a zejména špatné vztahy mezi mužem a ženou.

S dvojicí studentů z Pedagogické fakulty UK jsme vydali *Veliký život Pána a Spasitele našeho Krista Ježíše* od německého kapucína Martina z Kochemu, tedy ve středoevropském prostoru nejvýznamnější barokní zpracování Kristova života. Toto dílo výrazně ovlivnilo lidové představy o Spasiteli, zároveň přináší množství příběhů, úvah a rozjímání, bez jejichž znalosti mohou zůstat mnohé detaily literárních i výtvarných děl raného novověku pro moderního člověka nepochopitelné nebo nepřesně vyložené.

Roku 2010 mě oslovil nezapomenutelný P. Jaroslav Ptáček, v té době křížovnícký novicmistr, v souvislosti s potřebou vydat tiskem v podobě moderní čtenářské edice spis nazvaný *Milá choť nebeského Miláčka blaboslavená Anežka panma* od křížovníka Jana Františka Beckovského, tedy nejvýznamnější barokní zpracování života sv. Anežky České. Proniknout hlouběji do problematiky života této české světice i do světa pracovních metod významného českého barokního historika a legendisty byl pro mě životní zážitek, snad se mi zároveň v předmluvě podařilo poněkud usoustavnit výsledky dosavadního bádání o úctě k Anežce České v pobělohorském období. Beckovskému bych se rád věnoval i v nejbližších letech, opakovaně jsem společně s kolegy, doktorandy a studenty denního studia KTF UK podal grant u Grantové agentury ČR na kritickou edici prvního dílu Beckovského kroniky nazvané *Poselkyně starých příběhův českých*.

V současnosti si stále víc začínám uvědomovat, že pro hlubší pochopení myšlenkového světa dobového vzdělance je třeba sestoupit z výšin homiletických, legendistických a dalších literárních textů a na základě archivních pramenů 17. a 18. století se přiblížit k vztahům mezi knězem a farníky v rovině duchovní i ekonomické, věnovat se též otázkám kooperace mezi faráři a kantory, zaměřit se na problematiku frekvence nedělních bohoslužeb v jednotlivých chrámech pobělohorských farností i na otázky stavu farních objektů v počátcích 18. století apod. Prostě považuji za důležité dostat se nejen do textů dobových knih, ale i na stoly, na nichž byla některá díla napsána, nebo do místností a vozů, v nichž některé myšlenky vznikaly.

Falza a středověké sochy ze sbírky F. F. d'Este

MICHAELA OTTOVÁ

doc. PhDr. Michaela Ottová, Ph.D.
Ústav dějin křesťanského umění

*Metody z oblasti
přírodních věd se staly
součástí průzkumu
uměleckých děl.*

Od počátku své existence se dějiny umění zabývají celou škálou otázek týkajících se uměleckých děl. Mimo jiné zkoumají jejich časové zařazení, místo jejich vzniku i problém autorství. Pro každý z těchto aspektů má obor své konkrétní metody. Výstupy plynoucí z výzkumu děl pak mají nejen informační přínos, ovlivňují také hodnotu uměleckého díla na trhu umění, kde jsou aktivní sběratelé, a současně stanovují i jejich význam pro galerijní a jiné paměťové instituce. Definují také místo konkrétního artefaktu v kánonu dějin umění.

Ověření pravosti, tedy autenticity díla, je v tomto výzkumném procesu naprosto klíčové, stejně jako případné stanovení druhu jeho replikace, imitace či falzifikace. Zatímco imitací rozumíme dílo, jež napodobivost neskrývá, falzum naopak originál napodobuje s intencí autora či originál samotný poškodit. Imitátor nemá záměr, aby jeho dílo bylo s originálem zaměnitelné, falzifikátor ano. Nabyvatel falza se pak stává obětí podvodu, a vznik falz je samozřejmě společensky hodnocen velmi negativně. Zejména s odstupem času přitom není zcela jednoduché odlišit falzum od imitace či replikace. S jistotou toho lze dosáhnout pouze na základě objasnění primární strategie uplatněné při vzniku a prodeji díla.

Nejasnosti kolem stavu dochovaných uměleckých děl, potřeba ověření jejich autenticity či vyvrácení podezření na padělek patřily k důvodům, proč se již v období mezi dvěma světovými válkami započala intenzivní spolupráce mezi oblastí historie umění a nově utvářeným oborem restaurování. Moderní přístup k restaurování kladl důraz na co možná nejkompexnější průzkum díla z hlediska technologie a techniky jeho vzniku, ale také stran materiálu. Součástí průzkumu uměleckých děl se tak staly metody z oblasti přírodních věd, a právě zde se utvářela jedna z klíčových součástí cesty za komplexním poznáním uměleckého díla. Restaurátorský průzkum a následné restaurování nepředstavují pouze obohacení, nýbrž mohou sloužit i jako korektiv analýz umělecko-historických či šířeji kulturně-historických.

Analýza přitom využívá celé spektrum průzkumových metod. Mezi ty nejčastěji používané patří snímkování v různé světelné intenzitě, využívá se rentgenové záření, infračervená reflektografie či ultrafialová luminiscence. Strukturální analýza barevných vrstev se nejčastěji realizuje mikroskopickými průzkumy odebraných vzorků (mikroskopie a spektroskopie). Metoda dendrochronologická umožňuje ověření stáří dřeva, atd. Příslušné metody jsou pak kombinovány podle specifik konkrétního uměleckého díla, vždy jsou mu takříkajíc šité na míru. V poslední době se k zavedeným optickým a fyzikálně chemickým metodám připojuje i metoda rozpadu radioaktivního izotopu uhlíku ^{14}C , která napomáhá určení stáří organické hmoty. Právě tato poslední metoda přinesla zajímavá zjištění s ohledem na artefakty ze sbírky středověkého sochařství následníka habsburského trůnu Františka Ferdinanda d'Este.

František Ferdinand byl vášnivým sběratelem, a soustředil se přitom nejen na oblast středověkého umění. Část své velkolepé sbírky, čítající stovky položek, zdědil po strýci Františku Modenském. Mnohé další předměty však sám aktivně nakupoval na dobovém uměleckém trhu, a to především v závěru 19. století. Sbírkou umísťoval mimo jiné na své reprezentativní sídlo, tehdy nově rekonstruovaný zámek na Konopišti. Artefakty mu v zámeckých interiérech nesloužily pouze jako dekorace, zapojoval je též do nových funkčních souvislostí, například i do souvislostí liturgických.

Středověká část arcivévodovy sbírky reflektovala potřebu aktivovat habsburskou minulost, byla však i odrazem jeho katolické konfese. Ačkoliv je sbírka již delší dobu studována, její konkrétní hodnocení je komplikováno nedostatečnou evidencí falz či imitací, které František Ferdinand pořídil. Umělecko-historický výzkum zde nutně doprovází i restaurátorský průzkum. Interdisciplinárně založený tým vytypoval tzv. podezřelá sochařská díla, ta byla ta byla podrobena průzkumu, který objasnil jednak samotný jejich technologický vznik, vyhodnotil barevné vrstvy na povrchu soch a určil také jejich materiál. Metodou rozpadu izotopu radioaktivního uhlíku ^{14}C byla doplněna i informace o stáří dřeva.

Při konfrontaci umělecko-historické analýzy s výsledky průzkumových metod došel náš tým k překvapujícím závěrům. Ukázalo se například, že socha Madony na draku, stylem odpovídající porýnskému sochařství konce 15. století, byla ve skutečnosti upravena ze staršího středověkého bloku, jehož datování (1.1. polovina 15. století) neodpovídá uvedenému výtvarnému stylu. Starší středověká socha (s námětem sv. Markéty stojící na draku) byla tedy v 19. století přerézána. Stala se tak falzem, které odpovídalo sběratelské preferenci Františka Ferdinanda: tou bylo pozdně gotické sochařství z dominia habsburské dynastie, a to zejména z období vlády habsburských arcivévodů, římských králů a císařů Svaté říše římské, Fridricha III. a jeho syna Maxmiliána I.

Fakt, že středověké dílo bylo takto uzpůsobeno, že byl změněn jeho styl i námět, a že se toto stalo s ohledem na trendy uměleckého trhu nám dovolu-
je uvažovat o tom, že v takovémto případě byl sběratel ošálen. Bylo mu sice prodáno středověké dílo, avšak v pozměněné podobě, neodpovídající době skutečného vzniku. Takto odhalená sofistika strategie tehdejšího uměleckého obchodu překvapuje. Je navíc poměrně pravděpodobné, že František Ferdinand nebyl jediným sběratelem, který byl takto podváděn.

Současně je však třeba zdůraznit, že arcivévoda d'Este zakoupil i celou řadu autentických středověkých artefaktů. Řada z nich je dnes k vidění nejen na státním zámku Konopiště, ale též na výstavě Falza? Falza! ve Šternberském paláci v Praze, kterou připravila Národní galerie na sklonku listopadu 2021 a která potrvá do května 2022. Její autorkou je Olga Kotková, přednášející na Ústavu dějin křesťanského umění KTF UK. Na výzkumu sbírky Františka Ferdinanda d'Este s ní spolupracovala i členka téhož ústavu a autorka tohoto textu, Michaela Ottová. Na výstavu vás obě srdečně zveme!

foto: Národní galerie Praha,
Katarína Hudačinová.

K utajeným pokladům Katolické teologické fakulty patří tzv. Cibulkův archiv, rozsáhlá sbírka skleněných diapositivů, kterou dnes spravuje Ústav dějin křesťanského umění. Promítání „světelných obrazů“ se stalo běžným doplňkem univerzitní výuky i popularizačních přednášek již na sklonku 19. století a do této doby také spadají počátky souboru, který vznikal především pro potřeby přednášejících. K podstatnému rozšíření kolekce diapositivů došlo ve dvacátých a třicátých letech dvacátého věku zásluhou kněze, historika umění a univerzitního učitele Josefa Cibulky (1886–1968). Cibulka se sám živě zajímal o fotografické a reprodukční techniky. Diapositivy začal shromažďovat v souvislosti se svým připravovaným nástupem na bratislavskou univerzitu, k němuž nakonec nedošlo. Po druhé světové válce byla fakultní sbírka „světelných obrazů“ obohacena o snímky z majetku německých vysokých škol, ovšem technický vývoj vzápětí učinil ze skleněných diapositivů beznadějný anachronismus.

Sbírka obsahuje tisíce vesměs profesionálně zhotovených transparentních snímků, zakupovaných po celých tematických souborech od renomovaných evropských firem. Půvab a také pramenná hodnota diapositivů spočívá v tom, že zejména stavební památky, ale i sochy a obrazy na nich vidíme tak, jak vypadaly před více než stoletím. Tedy předtím, než jejich podobu změnila restaurační zásahy či zub času. Technicky dokonalé černobílé fotografie ale uchovávají i vzpomínku na díla, jež už dnes fyzicky neexistují. Vzácný soubor v současné době prochází novou inventarizací a všechny diapositivy se digitalizují. Fakulta ve spolupráci s Ústřední knihovnou Univerzity Karlovy připravuje postupné zveřejnění celé sbírky. Protože na fotografie se nevztahují autorská či reprodukční práva, mohla by být diatéka v budoucnu využitelná nejen ke studiu, ale i jako zdroj obrazové dokumentace pro publikační účely.

Vít Vlas

Praha, Ostruhová ulice č. p. 233,
Dům u dvou slunců

Praha, Husova ul. č. p. 229

Křížovnické nám., 19. stol.,
foto Josef Pfeiffer

Mariánská Týnice

Kuks, r. 1718, M. Braun, socha Víry

neznámý pohled

Praha, Vyšehrad, Táborská brána

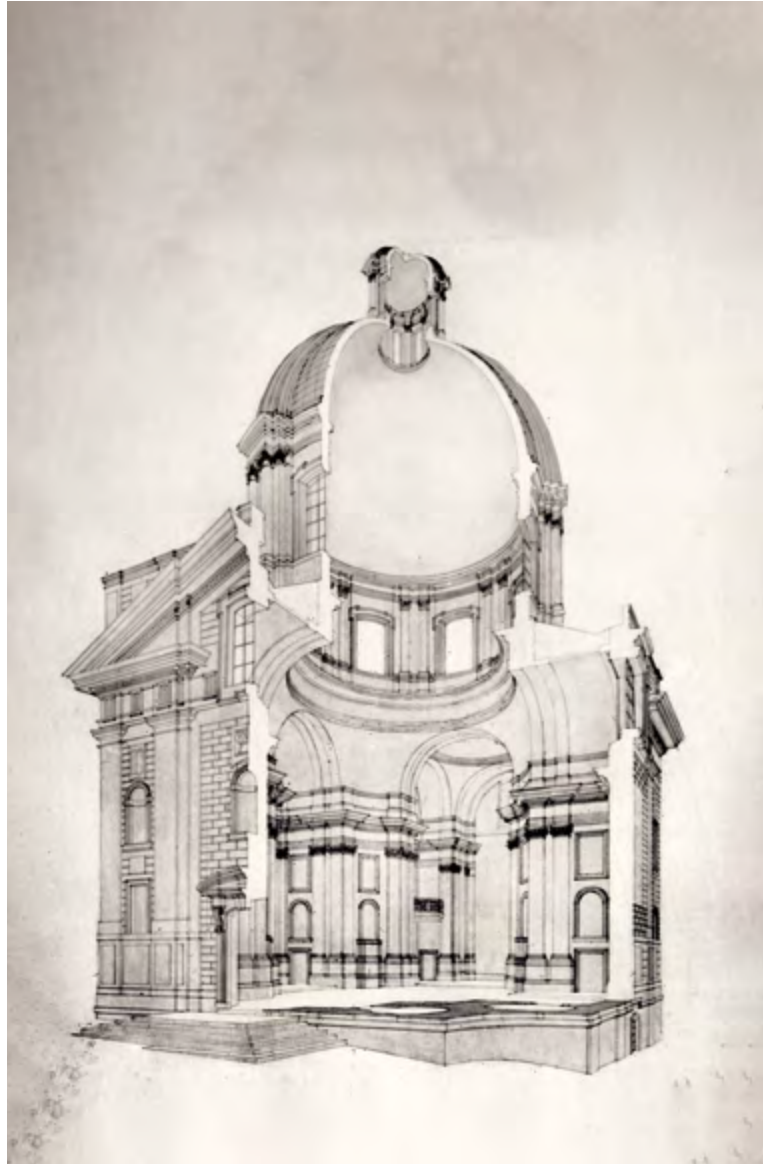

Karlštejn, kaple sv. Kříže, sv. Vojtěch,
kresba štětcem na omítce

M. Aleš, Maryla

Praha, kostel sv. Františka z Assisi, řez

M. Aleš, Saně nám jedou šejdrem,
ze Špalíčku, r. 1893

M. Aleš

Radost, služba, smíření

*Přes všechny ubohosti
a slabosti se snažíme
pomáhat, jak to jde.*

S Jakubem Františkem Sadílkem OFM rozmlouvá Pavlína Bílková

Na jaře jsme se setkali při bohoslužbě, kterou jsi v Hájku sloužil za naši fakultu. Potěšil mne Tvůj zájem o dění zde. V jaké době jsi tu studoval a jak jsi tenkrát fakultu vnímal?

Na fakultě jsem se ocitl dvakrát. Poprvé to bylo po bohosloveckém konviktu v Litoměřicích v letech 1998–2000 a podruhé po vojně a vstupních dvou letech u františkánů od roku 2003 do roku 2006. Přiznávám, že zvláště v prvním období mne více ještě zajímala „akce“ a „ortopraxe“, než studium jako takové. Měl jsem mezi bohoslovci kamarády, se kterými jsem chodil navštěvovat vězně, rozlévat polévku chudým k sestřám Matky Terezy, doprovázel jsem závislé na alkoholu od Apolináře na plavání, spolu-vedl společenství mladých na Smíchově, hrál jsem fotbal, no prostě na školu toho času moc nezbyvalo...

V mezidobí se na fakultě udály velké změny. Byl jsem v té době na vojně a ve vstupní formaci u františkánů. Již před odchodem na vojnu jsem vnímal potřebu nějakého posunu, pokud mělo studium i příprava na kněžství dál být součástí teologické fakulty a UK. Zůstává pro mne otázkou, zda je pro všechny kandidáty kněžství nutné mít magisterský titul. Trochu mne mrzelo, že tehdejší změny na fakultě přinášely mezi bohoslovce v semináři rozdělení. Zdá se mi, že jak mezi pedagogy, tak mezi bohoslovci se občas ztrácel vzájemný respekt a bratrská láska. Že jsme mezi sebou o tom nedokázali mluvit s větší kulturou a vzájemným pochopením. A taky myslím, že někteří kluci v semináři trochu zapomněli, kvůli Komu tam jsou, a nevěnovali tolik času bratrství, formaci a duchovnímu životu.

Jsem také rád, že na fakultě vznikl obor dějin křesťanského umění.

V druhém období jsem byl již uvědomělejší. I přerušení studia a praxe mi pomohlo zorientovat se, které z předmětů se mi do života a praxe budou hodit a které je třeba „jen absolvovat“. Rád vzpomínám na dogmatiku, biblistiku, ale i na tělocvik s doc. Karlem Kozlem, který nám dodával entuziasmus pro studium pod heslem: „Ve zdravém těle zdravý duch.“ Dokázal naučit lásce k tělocvikovi i ty, kteří nebyli zrovna rození atleti. Také rád vzpomínám na mnohé skvělé učitele, vlastně na většinu. Zvláštním zážitkem bylo setkání s profesory, kteří měli takový nadhled jako např. Karel Vrána, Ludvík Armbruster, Jaroslav Med či Jan Heller. I když se ne vždy drželi učební osnovy, hodiny s nimi byly zážitkem.

Vedle fakulty ovlivňoval Tvoji formaci také seminář a řád menších bratří. Čím Tě každá z těchto realit ovlivnila, co Ti přinesly?

Seminář mi dal mnoho krásných přátelství. Z mnohých se pak stali diecézní kněží, někteří založili rodiny. Rozšířilo to můj pohled na církev. I teď mi to pomáhá vnímat, že tu nejsme jen my františkáni nebo řeholníci, ale i kněží na farách, kteří to v mnohém mají o dost těžší, zvláště když se setkáváme s kněžími v náročných podmínkách v pohraničí při misiích. Musím říci, že prostředí kláštera mi pak přišlo pro mne o něco více přirozenější než seminář, protože bylo spojené více i s konkrétní realitou života komunity, farnosti, pastoračí, službami v klášteře. Ale vzpomínám na toto období moc rád.

Jak pokračovala Tvoje cesta po ukončení studií a vysvěcení?

První místo bylo Uherské Hradiště. Pan kardinál Vlk po mém vysvěcení ohlašoval od ambonu, kde budou kněží sloužit, a u mne říkal, že „mne vysílají

z Prahy na misie na Moravu“. Tři krásné roky na Slovácku a pak mne nový provinciál zavolał ke službě formace a při tom jsem byl nejprve kaplanem u Panny Marie Sněžné a pak moderátorem farnosti sv. Anežky na Spořilově. Na Spořilově to bylo také moje první pastýřské místo jako duchovního správce. Nikdy jsem nechtěl být farářem, ale než za mnou provinciál přijel do Říma, kde jsem byl na studijním a formačním pobytu, tak mi Pán Ježíš často připomínal pastýřské texty z bible, že jsem se nechal oběma přesvědčit.

Jsi provinčním ministrem, tedy představeným vašeho řádu v naší zemi. Jak vnímáš poslání vašeho řádu v české církvi dnes?

Je fakt, že františkánská spiritualita vchází obzvláště díky papeži Františkovi dost ve známost. Přes všechny naše ubohosti a slabosti se i my snažíme pomáhat v české církvi, jak to jde. Máme 12 farností kolem našich 6 konventů a poutní místo Hájek u Prahy. Krom farní služby máme ještě jiné úkoly jak na národní úrovni, tak kolem našich konventů. Více našich bratří pracuje v nemocnicích nebo sociálních službách (s duchodci, terminálně nemocnými, drogově závislými atd.). V Moravské Třebové s bratřími ve 3 domech bydlí asi 70 lidí, z nichž mnozí přišli úplně z ulice, jiní přišli o byt atd. V Liberci máme při komunitě tzv. Dům přijetí pro muže, kteří si chtějí odpočinout a pobýt nějaký čas s komunitou bratří. Pak se staráme o františkánské terciáře, organizujeme týdenní evangelizace zvláště v sudetských oblastech naší země, pořádáme poutě i obnovy pro mládež... Je toho někdy celkem dost a do toho se snažíme trochu i modlit.

Hovoříš o konkrétních službách. Myslím, že také mnoho aspektů františkánské spirituality je pro nás dnes v katolické církvi aktuální. Zdá se mi, že třeba o radosti nebo bratrství toho v kostelích moc neslycháme...

To jsou skutečnosti, které se nedají moc přikázat, ale jsou pro život důležité. Buď je na někom radost vidět, září z něj, nebo z nějakého společenství, nebo ne. A pak to nespraví ani dobré kázání, i když je fakt, že může inspirovat. A to dělá hodně i papež František.

Jsi aktivně zapojen do iniciativy smíření, spojené s výročím 400 let od bitvy na Bílé hoře. Mohl bys tuto iniciativu představit? Čím je pro Tebe důležitá?

Téma smíření se mne dotýká obecně. A vztah s křesťany z jiných církví pro mne byl taky vždycky důležitý. Přišel jsem k víře díky protestantské misii. Když za námi přišli někteří naši přátelé protestanti, že by stáli o akt smíření okolo výročí 400 let od bitvy na Bílé hoře, vnímal jsem to jako „hrozenou rukavici“ a důležitou věc. Pro mnohé naše nekatolické bratry je to stále živé a bolestivé téma. Organizátor iniciativy, kazatel David Loula, se předtím na jednom společném setkání křesťanů z různých církví omluvil za hříchy husitů vůči katolickým klášterům a řeholníkům. Někdo řekne, že je to už dlouho nebo že se nemůžeme omlouvat za předky. Ale mne se to dotklo. Žiju v klášteře, který byl vyvražděn zfanatizovaným protikatolickým davem. Byli to moji bratři, co zde v klášteře přišli o život. Žiju v prostorech, kde žili, chodili, modlili se. Když se nám David přišel do komunity omluvit, bylo to hodně silné. Papež Jan Pavel II. se mnohokrát omluvil za hříchy z minulosti a František také. Je to uzdravující. Tak jsme cítili, že se máme vzájemně omluvit i za události spojené s bitvou na Bílé hoře, zejména za její bolestné důsledky. Od té doby máme mnoho hezkých aktivních kontaktů s pastory z mnoha sborů a pořádáme spolu misie a modlitby v různých městech. I Ježíš se modlil za jednotu, aby svět uvěřil. A také říkal, že když má tvůj bratr něco proti tobě, máš nechat svůj dar na oltáři a jít za ním.

Slovo na závěr?

Možná zakončím slovy sv. Františka, která psal sv. Antonínovi na otázku, zda se má věnovat teologii: „Bratru Antonínovi, mému biskupovi, přeju spásu já, bratr František. Souhlasím, abys přednášel bratřím posvátnou teologii, jen když při této činnosti nepotlačíš ducha svatě modlitby a zbožnosti, jak stojí v řeholi. Buď zdánliv.“

Kategoriální a teritoriální pastorační

S Vladimírem Hudouškem rozmlouvá Radek Tichý

Vladimíre, studoval jsi teologii na KTF v devadesátých letech. Jak na období studia vzpomínáš?

Vzpomínky mám vesměs pozitivní. Ale začátky byly krušné. Přišel jsem z lito-měřického konviktu, který si žil svým klidným životem, a najednou přichází opravdové studium se vším všudy. Pro kluka z malého města a téměř deset let po maturitě to byla velká změna. Mnoho předmětů, jejich názvy nám nic neříkaly a budily v nás obavy, nové, neznámé prostředí, specifický režim semináře, noví kolegové z různých koutů republiky, velkoměsto... Naštěstí k nám byli vyučující celkem shovívaví a pro ně to také muselo být těžké. Pracovat s lidmi, kteří touží po kněžství a studium berou jako nutný prostředek, není snadné a vyžaduje skutečné umění a obrovskou dávku nadšení. Zvláště rád oceňuji vyučující, kteří nás, nechápavé, zasvěcovali do problematiky filosofických oborů. Také učitelé klasických jazyků s námi zakusili krušné chvíle. Rád také vzpomínám na život v semináři. Tenkrát nás bylo kolem sto šedesáti studentů. Když jsme se sešli v kapli k modlitbám nebo v refektáři, tak to byl zážitek.

Nyní pracuješ jako vojenský kaplan. Co tato služba obnáší?

Patřil jsem mezi studenty teologie, kteří zažili bouřlivá devadesátá léta na teologické fakultě. Krize identity, která následně ovládla dění na fakultě, brala iluze. Novodobí studenti už možná ani netuší, že fakultě na přelomu tisíciletí hrozilo odebrání akreditace a faktický zánik. Ale okolností, proč jsem na konci čtvrtého ročníku odešel z arcibiskupského semináře, bylo samozřejmě víc. Stále víc jsem si pokládal otázku, zda svátostné kněžství je skutečně mým životním posláním. Studium jsem dokončil (díky pochopení děkana) s individuálním studijním plánem. Ještě v pátém ročníku jsem se oženil a začal pracovat jako strojvedoucí pražského metra. K této profesi jsem měl blízko, vystudoval jsem železniční průmyslovku a několik let jsem na železnici i pracoval. I když práce v metru byla docela zajímavá a dobře zajišťovala moji rodinu, přesto jsem přemýšlel o tom, co dál. Cítil jsem, že jsem dostal nějaké hřivny, které nemohu jen tak zakopat a nezúročit je. Ovšem víze, že bych pracoval pro nějakou církevní organizaci, mě příliš nelákala. Uvažoval jsem o trvalém jáhenství, ale klasickou teritoriální pastorační jsem si neuměl vůbec představit.

V roce 2003 jsem objevil několikařádkový článek v Katolickém týdeníku o možnosti zapojit trvalé jáhny do duchovní služby v armádě. A to mě (netuším proč) zaujalo. Podnikl jsem první kroky na cestě k vojenskému kaplanství a po třech letech, v roce 2006, jsem byl ve strašnické farnosti vysvěcen na trvalého jáhna. Po dvou měsících jsem pak nastoupil jako vojenský kaplan v hodnosti nadporučíka k Hradní stráž. Dodnes to považuji za velkou troufalost, která se ale (dle mého názoru) vyplatila.

Pracoval jsi nejprve v civilním zaměstnání, nyní v duchovní správě, byť kategoriální. Jak se od sebe tyto dvě povolání liší? Co mají společného?

Práce v metru byla skvělá. Po letech studií jsem si ji vyloženě užíval. Bavilo mě poznávat nové věci, prostředí, nové lidi a nejbližší kolegy. Uvědomil jsem si, jak moc mě seminární formace oddělila od běžného života. Vzpomínám si, jak zvláštní bylo jít nakupovat jen do obyčejných potravin a přemýšlet, jestli vystačím s penězi. O to všechno bylo v semináři postaráno. Možná k naší

Církev své postavení získává tvrdou a poctivou prací a modlitbou.

škodě. Ale jste hozeni do vody a musíte plavat. Přiznám se, že pastorec mi v metru moc nešla. Mnozí kolegové ani neměli tušení, kdo jsem a co mám za sebou. Otázky křesťanské víry se mezi kolegy v metru moc nepěstovaly, a když, tak v kritickém tónu. Vybavuji si jednoho kolegu, který byl v nějaké letniční církvi a ostatním svou víru dával až příliš najevo. Ostatní ho v lásce moc neměli, ne snad pro jeho víru, ale z důvodu rozporu mezi jeho vírou a skutky. On na to šel neskutečně špatně – na jednu stranu věšel svaté obrázky po střídacích místnostech, ale když bylo potřeba udělat něco navíc, tak u něho byla velká neochota. Já se svou vírou rozhodl „zveřejnit“ těsně před svým odchodem z metra. Řekl jsem si, že nemohu jen tak beze stopy zmizet. Napsal jsem svým kolegům dopis, ve kterém jsem jim sdělil, kdo jsem, co mám za sebou a kam odcházím. Přiznám se, že odezva byla pozitivní. Mnoho chápavých slov, respekt a téměř žádné odsouzení. Byl jsem příjemně překvapen a dodnes se se svými kolegy rád setkávám, někdy se svezu v kabině metra a rád zavzpomínám.

Počátek kaplanské služby u Hradní stráže byl poměrně náročný. Nic nevíte (měl jsem alespoň výhodu dvou let vojenské základní služby) a bez kontaktu s lidmi jste bez šance. Nechce se vám, teplo vojenské kanceláře je lákavé, ale nemůžete jinak. Svě postavení a autoritu kaplana si musíte od základu vybudovat, nic vám samo nepadne do klína. Asi nejtěžší bylo získat důvěru. Vojáci vás sledují, přemýšlí o tom, co jste zač, a vám nezbyvá, než se k nim přiblížit. A těch příležitostí je mnoho. Začínal jsem návštěvami vojáků na rotách, při přípravě do stráží, na cvičeních, kdy spolu s nimi snášíte nepohodlí a mnohdy těžko pochopitelná pravidla a nařízení. A vojáci vás časem berou jako svého kolegu a kamaráda, na kterého je možné se kdykoli diskretně obrátit. Začali přicházet se svými radostmi i starostmi, chtějí oddat nebo pokřtít dítě... S mnohými vojáky mě pojí opravdu silné přátelství a důvěra. Velmi silně si uvědomuji výhodu této služby, služby přítomnosti v prostředí, které je specifické a kam bych se nikdy nepodíval. Bohu díky za to. Zvláštní kapitolou jsou pak zahraniční mise a služba v nich. Sám jsem byl v roce 2008 v kosovské misi (KFOR). Obrovská zkušenost, kde jste kaplanem pro několik stovek lidí a jste připraven jim sloužit 24 hodin denně. Musím také zdůraznit, že služba vojenského kaplana je nemisijní. Nikdy bychom o Bohu neměli začít mluvit jako první.

Jaký má dle Tvé zkušenosti společnost ve 21. století vztah k víře?

Už naštěstí pominulo ono období, kdy se víra vytěšňovala a brala jako něco podřadného a překonaného. Lidé mají k víře a křesťanství spíše neutrální vztah. A to je dobré znamení, ale i úskalí a nebezpečí. Je sice potlačen militantní ateismus, ale nám mnohdy chybí kapacity vyplnit ono prázdno, které zde zbylo. Mnohdy je k smíchu, jak se jako duchovní prezentujeme, jak se sami diskvalifikujeme svým nezájmem, nadřazeností, odmítáním lidí, kteří o víře mnoho nevědí. A přitom stačí velmi málo – přátelské gesto, zájem, osobní setkání... A pak už je jen krůček k získání důvěry a na tom se dá stavět. Nesmíme ale sedět na farách a hřímat pro pár babiček z kazatelny, jak je svět zkažený. Člověk je ve své podstatě duchovní a svou duchovnost dříve či později objeví. Vidím to i na lidech v armádě, kteří jsou od přírody „tvrďáci“, ale i pro ně jsou některé životní situace nad jejich síly. Zvláště pokud se setkají s utrpením, umíráním a smrtí. Právě v zahraničních misích si člověk uvědomí svou zranitelnost a tenkou hranici mezi životem a smrtí a začíná více přemýšlet o věcech duchovních.

Na jaké potřeby současné společnosti církev odpovídá dobře?

Církev bude vždy „otloukánek“, ať udělá cokoli. Známe mnoho příkladů z minulosti a nemůžeme si dělat iluze, je to prostě tvrdý boj. Přesto mohu říci, že si církev své postavení vydobyla tvrdou a poctivou prací a modlitbou. Určitě rád pochválím bezpočet charitativních projektů. To jsou i očekávání veřejnosti – církev se má věnovat charitě a pomoci v nouzi. V této službě se nám, myslím, dobře vede.

Na jaké potřeby současné společnosti se církev naopak nedaří dát uspokojivou odpověď?

Nedaří se kontakt s lidmi. Ať chceme, nebo nechceme, v budoucnu nebude hrát hlavní roli teritoriální pastorace. Nemáme dostatek duchovních, a když je máme, často nejsou pro pastorační práci vhodní. Mnohým duchovním by neškodilo absolvovat kurz základů společenského chování. Vždyť první kontakt neznalého člověka s duchovním je často i poslední. Právě pro naše nevhodné chování, povýšenost a tvrdost. Ale to je spíše o povaze a výchově než o několika hodinách etikety. Mám za to, že kategoriální pastorace má v budoucnu jasné místo. K lidem a jejich potřebám se dostaneme spíše touto cestou. Naše nabídka cesty ke spáse je stále stejná, nemění se, akorát po ní není tak velká poptávka. Ale jestli se nepletu, je to v životě člověka to nejdůležitější. Nic nepomůže zehrání na dnešní svět a vzpomínky na to, jak lidé byli v minulosti zbožní, chodili do kostela. To je sice pravda, ale rozhodně jim jejich zbožnost nebránila vést války, ničit a zabíjet. V tom se od nás, moderních lidí, nijak neliší. Je potřeba zakleknout k modlitbám a vyjít ven z bezpečí far a kanceláří. Zřídit onu „polní nemocnici“, kterou církev bezesporu je a má být.

Jaké bude podle Tebe 21. století z hlediska víry?

Za budoucnost církve v Evropě se dost často modlím. Určitě mám tendence se znepokojovat. Co bude dál, zda církev u nás přežije a bude se zdárně rozvíjet. Otázek je mnoho, odpovědí pomálu. Důležité je začít vždy u sebe. Osobní příklad, ale i pohoršení máme ve svých rukou. Nedávno jsme jako vojenští kaplani absolvovali přednášku na téma „jaké bude křesťanství budoucnosti“. Autor hovořil zcela jasně ve prospěch odklonu od nauky církve, vybírání toho „vhodného“, opouštění nepopulárních věcí, chaos, synkretismus... Nevyznívalo to moc optimisticky. Hlavní slovo ale dle mého názoru bude mít Bůh. Mnohdy mu málo věříme a nespolehnáme na jeho pomoc, jsme v tomto zbytečně pesimističtí. To ale neznamená, že složíme ruce do klína a budeme čekat. Udělejme všechno pro to, aby 21. století bylo stoletím víry.

Premonstráti – profesoři teologie

HEDVIKA KUCHAROVÁ

Řeholní řády jsou svázány s teologickou fakultou pražské univerzity od jejího vzniku. V raném novověku, od roku 1622 do roku 1773, spravovali teologickou fakultu jezuité, což působení některých řádů z věroučných důvodů prakticky znemožňovalo (dominikáni odmítali přísahu na neposkrvněné početí Panny Marie), jiných kvůli specifické pražské situaci komplikovalo. Působení premonstrátů, zejména ze Strahovského kláštera, tak bylo až do zrušení Tovaryšstva svázáno s pražským arcibiskupským seminářem.

Vstup strahovských premonstrátů za katedry teologické fakulty po roce 1773 byl logickým vyústěním a zhodnocením jejich vysokoškolských pedagogických zkušeností z arcibiskupského semináře. V 70.–90. letech se ve funkci děkana vystřídali řeholníci Candidus Josef Saethler (1732–1788, děkanem 1776, 1777, 1778, 1779 a 1781), Jiljí Chládek (1743–1806, děkanem 1792 a 1793, 1794 rektorem univerzity) a Karel Rašael Ungar (1743–1807, děkanem 1786, 1787, 1788, 1789). Všichni tři měli za sebou výuku v semináři. Saethler zde v letech 1769–1773 vyučoval filozofii. Chládek, který se při výuce svých spolubratřích věnoval také církevní historii a právu, se stal 1778 prvním českým profesorem pastorální teologie, v letech 1780–1781 publikoval v Praze učebnici *Počátkové opatrnosti pastýřské*. Ungar v roce 1788 sice odešel z řádu, ale s členy Strahovského kláštera nadále zachovával přátelské vztahy. Namísto je zmínit také jeho působení ve funkci bibliotékaře univerzitní knihovny, do níž byl ustanoven roku 1780.

Stranou nezůstali ani tepelští premonstráti. Na fakultě působil Chrysostomus Vavřinec Pfrogner (1751–1812, opatem 1801–1812, 1796 děkan teologické fakulty, 1802 rektor univerzity, od roku 1812 opakovaně direktor teologické fakulty). Ve svých odborných pracích se zabýval

církevními dějinami a morální problematikou. V Teplé usiloval o znovuzřízení domácího teologického studia. Jako rektora univerzity v roce 1816 je třeba zmínit tepelského premonstráta a astronoma Aloise Martina Davida (1757–1836), ředitele hvězdárny v Klementinu. Na teologické fakultě rovněž vyučoval pozdější opat Adolf Koppmann (opatem 1828–1835).

Vědecká a kulturní činnost členů Strahovského kláštera během 19. století ještě čeká na své zhodnocení. Mezi významnými osobami teologické fakulty nacházíme hned tři za sebou jdoucí opaty: Milo Jana Nepomuka Grüna (1751–1816, opatem od 1804), Benedikta Jana Nepomuka Pfeiffera (1783–1834, opatem od 1816) a Jeronýma Josefa Zeidlera (1790–1870, opatem od 1834). Grünovy zájmy o výuku teologie se projeví i v obnově domácího studia na Strahově. Děkanem teologické fakulty se stal v roce 1807, roku 1812 byl rektorem. Pfeiffer vyučoval dogmatickou teologii nejprve na domácím klášterním studiu, potom jako řádný profesor na univerzitě. V roce 1812 byl děkanem teologické fakulty, 1826 rektorem.

Zastavme se u osobnosti Jeronýma Josefa Zeidlera. Pocházel z nepřilíh záměrné jihlavské rodiny, jeho otec byl rukavičkář. Jihlavští měli k premonstrátům blízko, protože řeholníci ze Strahova spravovali svatojakubskou farnost. Do Strahovského kláštera vstoupil v říjnu 1809, řeholní slibů složil 1. listopadu 1812. Kněžské svěcení přijal 15. srpna 1813. V letech 1813–1815 vyučoval na strahovském domácím studiu, poté až do roku 1821 působil v duchovní správě ve svém rodném městě. Po svém návratu do Prahy obdržel doktorát teologie a započala jeho pedagogická kariéra na fakultě: 1822–1824 byl zastupujícím profesorem dogmatické teologie, od 1824 až do svého zvolení opatem profesorem řádným. V letech 1823–1848 zastával úřad cenzora náboženské literatury, což vyplývalo z profesorského místa, cenzuroval také obrazové materiály s náboženskými náměty. Děkanem fakulty se stal 1830, rektorem univerzity byl v letech 1843, 1846, 1848 a 1855–1856. V revolučním roce 1848 zachránil mnoho studentů před uvězněním a přísným potrestáním. Usiloval o větší zapojení strahovských premonstrátů do středoškolské výuky a převzal reálky v Liberci (1843) a v Rakovníku (1849). Díky jeho úsilí získali Strahovští do své správy poutní místo Svatý Kopeček

u Olomouce. Zeidlerův význam přesáhl hranice českého království. Premonstrátský řád, který procházel na sklonku 18. a na počátku 19. století těžkou krizí způsobenou sekularizačními vlnami a zrušením desítek klášterů, včetně těch nejvýznamnějších, se kolem poloviny 19. století opět konsoliduje. Zeidler byl díky svým schopnostem, uváženosti, rozhledu i společenskému respektu, jehož požíval, zvolen v roce 1859 představeným a generálním vizitátorem rakouské premonstrátské kongregace a o deset let později v důsledku spojení rakousko-uherské kongregace s belgickými kláštery generálním opatem, prvním po úmrtí Jeana Baptista L'Ecuy (1740–1834), posledního opata Prémontré. V této funkci se zúčastnil I. vatikánského koncilu. V Římě také 1. března 1870 zemřel. Z řad strahovských premonstrátů byl patrně nejvýznamnější osobností, která na pražské teologické fakultě od konce 18. století působila.

V roce 1891 byl na českou teologickou fakultu pražské univerzity povolán z teologické fakulty v Olomouci Eugen Jan Kadeřávek (1840–1922) jako řádný profesor apogetické teologie a křesťanské filozofie. Rodák z Havlíčkova (tehdy Německého) Brodu vstoupil 1859 do kláštera Želiv, v roce 1863 složil slavné sliby a o rok později byl vysvěcen na kněze. Nejprve studoval klasickou filologii, v roce 1871 získal na vídeňské univerzitě doktorát z filozofie. V 80. letech se dále vzdělával ve Vídni, v Innsbrucku a v Římě, od roku 1883 vyučoval jako soukromý docent křesťanské filozofie na olomoucké teologické fakultě. Na pražské fakultě působil do roku 1905, ve školním roce 1893–1894 a 1899–1900 byl jejím děkanem, 1897–1898 rektorem české univerzity. Jeho obsáhlé dílo zahrnuje kromě vlastních prací také překlady z francouzštiny, vedle odborných teologických studií publikoval početné popularizační články, zabýval se také pedagogikou a estetikou. Byl zastáncem novoscholastické (tomistické) filozofie, vypracoval českou scholastickou terminologii. U příležitosti osmdesátých narozenin obdržel doktorát teologie *honoris causa* (vůbec poprvé v dějinách fakulty).

Na rozdíl od první poloviny 19. století není zastoupení premonstrátů o sto let později na fakultě nijak hojné. Příčin bylo patrně více, snad k nim patřilo i zaměření na jiné oblasti pedagogické činnosti než vysokoškolská

výuka. Ve 20. a 30. letech byli posíláni nadějní mladí premonstráti z českých a moravských klášterů na studia do Říma, plody tohoto studijního úsilí v podobě vzdělaných pedagogů však už pražská teologická fakulta nemohla sklídit: zabránila tomu nejprve válka a později nástup komunistického režimu a likvidace řeholních institucí.

Z meziválečných pedagogů je vhodné připomenout strahovského premonstráta Romualda Rudolfa Perlíka (1882–1947). Do kláštera vstoupil v roce 1900, slavné sliby složil 1905, téhož roku přijal kněžské svěcení. Studoval hudební vědu, estetiku, historii a pomocné vědy historické. V roce 1923 obdržel doktorát filozofie na pražské filozofické fakultě, v roce 1929 se habilitoval na teologické fakultě v oboru dějiny církevní hudby. Církevní hudbu přednášel od studijního roku 1929–1930. V roce 1946 byl navržen na jmenování bezplatným mimořádným profesorem církevní hudby. Dříve než byl proces jmenování ukončen, zemřel, a proto byl jmenován profesorem in memoriam. Jeho vědeckým zájmem byly především dějiny Strahovského kláštera.

Působení premonstrátů na pražské teologické fakultě odráží význam řeholních řádů v katolickém prostředí českých zemí. Kromě nich bychom v čelných funkcích fakulty zejména v 19. století našli také cisterciáky a benediktiny, tedy členy řeholních institucí, které se již od středověku podílely na duchovní a vědecké kultivaci Čech a Moravy. Větší zastoupení kanovníků ze Strahova je důsledkem geografické blízkosti univerzity a nejstarší české premonstrátské fundace, pro počáteční desetiletí 19. století byla pro pedagogy charakteristická návaznost průpravy na strahovském domácím studiu a vysokoškolské výuky. Ačkoli tepelský klášter rovněž vynikal v pěstování vědy, pedagogické ambice jeho členů se ubíraly jinou cestou. Neformální vztahy s fakultou a univerzitním prostředím vůbec však byly mnohem intenzivnější, než může naznačit tento výčet profesorů a hodnostářů: podněty k nim zavdávaly přátelské a kolegiální vazby, odborná a vědecká činnost i bohatství klášterních knihoven, sbírek a archivů. Vynucený přerýv, který začal likvidací řeholních institucí v roce 1950, skončil po čtyřiceti letech, kdy se začala psát nová kapitola pedagogické činnosti premonstrátů za katedrami teologické fakulty.

Lipsko

MARTIN BOUKAL – ANNA KOPOVÁ

Rádi bychom vám napsali něco o našem ročním studiu sorabistiky, které jsme absolvovali na Institutu pro sorabistiku na univerzitě v Lipsku díky stipendiu od Nadace lužickosrbského národa. Psát takový článek je náročné. Těch zážitků, které jsme za tu dobu nasbírali, je tolik, že je těžké z nich vybírat a nezapomenout na nic důležitého. Přesto se o to na těchto pár řádcích pokusíme.

Možná bychom měli nejprve vysvětlit, co je to sorabistika. Je to věda o Lužických Srbech, nejmenším západoslovanském národě žijícím na pomezí Saska a Braniborska. Zabývá se v první řadě jejich dvěma jazyky – horní a dolní lužickou srbštinou – ovšem zajímá ji v podstatě všechno, co se jich týká, ať už jde o historii, literaturu, folklor, nebo současnou kulturu. Naše prvotní obavy, že budeme ztraceni mezi lingvisty, tak byly záhy rozptýleny. A když už jsme na nějaký jazykovědný předmět narazili, měli jsme jej s prváky, kteří v tom plavali stejně jako my.

Čemu se ale vyhnout nedalo, byla lužická srbština. V ní, resp. v její horní variantě, probíhaly téměř všechny přednášky, veškerá komunikace s Institutem a s Nadací a v ní jsme také měli za úkol přednést závěrečné prezentace našich výzkumů. Největší část výuky nám tak zabral tzv. Aktiwizowanski kurz, kde jsme se měli rozmluvit a rozepsat. Naštěstí je lužická srbština velmi podobná češtině, takže jsme dělali rychlé pokroky. V tom jsme měli výhodu před našimi německými spolužáky. Oni měli naopak výhodu německé výslovnosti, kterou je lužická srbština silně ovlivněná, ale v krátkém čase jsme dokázali srovnat krok.

Radost nám udělala řada nám blízkých přednášek z dějin literatury, zejména Starší lužickosrbská literatura, kterou šlo skvěle porovnávat s literaturami, o nichž nám přednáší doma na KTF. Nesmírně zajímavým předmětem byly také Malé literatury v porovnání, které pojednávají o menšinových literaturách napříč Evropou.

Na začátku zimního semestru to chvílku vypadalo, že se aspoň částečně bude učit prezenčně, dokonce jsme absolvovali tři přednášky přímo na univerzitě, online výuce jsme však nakonec neunikli. Po pár týdnech jsme si na ni ale celkem zvykli. Navíc přednášky byly tou lehčí částí. Daleko více času, mozkové kapacity, nervů a kávy zabrala domácí příprava spočívající především v četbě textů na daná témata. V nich se vyučující věru nekrotili, a tak jsme četli horno- i dolnosrbsky, německy, anglicky nebo třeba polsky. Pandemie nás omezovala i v letním semestru, jehož první polovinu jsme kvůli zavřeným hranicím museli strávit v Praze. Tehdy nám online výuka vlastně zachránila možnost studia.

Čím omezenější byl kvůli covidu přístup na univerzitu, tím víc jsme se věnovali putování po Lipsku i jeho širo-

na Erasmus s úsměvem

kém okolí. Trojmezí Saska, Saska-Anhaltska a Durynska, kde jsme se nacházeli, je totiž nesmírně zajímavý kraj a množství památek, které jsme objevovali v každém městečku, bylo pro nás až šokující. Samotné Lipsko je vyhlášené svojí knižní a také hudební tradicí – stačí říct J. S. Bach. Je to ale také město úžasně zelené, a to vůbec nemluvíme o místní ZOO... V okolí jsme navštívili třeba sousední Halle nebo množství jezer, kterými tu postupně nahrazují zrušené povrchové doly. Letní semestr jsme pak využili třeba k návštěvě úžasných katedrál v Naumburku či v Magdeburku.

Zbytek letního semestru jsme věnovali přípravě našich závěrečných prací. Ty jsme úspěšně odprezentovali a studium zakončili několikadenní exkurzí přímo po Lužici. Domů jsme se vrátili bohatší o spoustu zážitků, zkušeností, znalostí a kontaktů. Takže co dodat na závěr? Až se k vám dostane možnost studijního pobytu v zahraničí, neváhejte a určitě vyrazte. Stojí to za to. Riskujete tím leda to, že se vám pak bude stýskat.

dóm v Magdeburgu

Vratislav Jiljí Slezák

(1932–2020)

Ondřej Salvét

„Země a všechny ty jednoduché věci, které se ještě dají vidět a potkat se s nimi, jakoby už neměly hlas. Ony mlčí, a přitom je v nich tolik příběhů a tolik nevyřčené zkušenosti – a nikdo to neslyší.“ Tak uzavřel doktor Slezák interview u příležitosti životního jubilea, když se ohlížel za pětadesát roků života, vesměs naplněnými prací ve prospěch druhých.

Po maturitě v Praze (1951) vystudoval na Univerzitě Palackého germanistiku a polonistiku. Pracoval nejprve jako redaktor; teprve v době politického uvolnění mohl své vzdělání završit doktorátem (1969). Nedlouho předtím (1967) nastoupil do zahraničního odboru Ministerstva kultury, ale brzy odešel učit do Poděbrad, kde tehdy sídlila Fakulta radiotechniky ČVUT. V roce 1981 přešel na Vysokou školu zemědělskou do Prahy a ihned po obnově Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy se ujal péče o jazykové a kulturní vzdělávání budoucích kněží. Věnoval se jim až do odchodu na odpočinek (2007).

Dr. Slezák překládal křesťanskou literaturu, ale také beletristická díla předních autorů 20. století, ke kterým patřili Thomas Mann, Heinrich Böll, Friedrich Dürrenmatt a kromě dalších zejména Hermann Hesse. Právě za překlady jeho knih a za celoživotní práci obdržel Státní cenu za překladatelské dílo (2013). V roce 2017 pak byl uveden do síně slávy české Obce překladatelů.

Vratislava Slezáka jsem poznal na podzim roku 1992 jako student teologického konviktu v Litoměřicích. Byl laskavým učitelem, který se dovedl podělit o obrovský poklad znalostí i s těmi, kdo jen ztěžka a pomalu byli schopni ocenit krásu německé gramatiky a slovní zásoby. Co mohlo motivovat tehdy už renomovaného překladatele, aby každý týden vážil cestu na rozhraní centrálních Čech a Sudet a dopomáhal budoucím slu-

žebníkům církve k zásadně potřebnému jazykovému vybavení? Odpověď se mi začala rýsovat, když jsem jej slyšel mluvit právě o církvi: s noblesou i s kultivovaným náznakem kritičnosti, ale hlavně s poukazem na duchovní bohatství, kterým by měla vynikat. V jednom svém zamyšlení říká: „Mám hlubokou a letitou zkušenost, že se v církvi nachází spousta osob, jejichž ryze, odvaha, věrnost jsou naprosto průkazné a ohromující, a to beze vší okázalosti“. Tohle může vidět jen ten, kdo církev miluje. Celé generace bohoslovců vděčí dr. Slezákovi nejen za jazykovou dovednost, ale hlavně za tento zásadní vklad do kněžského života. A také za „hloubku, průkaznou radost a projasněnost“ – tato slova, jím pronesená, jej vystihují a svědčí o jeho lidské a křesťanské ryze, ba radikalitě.

Zpráva o odchodu tohoto vynikajícího lingvisty, překladatele a pedagoga přišla nečekaně 16. 3. 2020 a přinesla zármutek všem, kdo ho měli rádi. Jeho popel spočívá v hrobě na hřbitově v Praze-Nebošicích, ale jeho duše, jak doufáme a věříme, prošla branou smrti k věčné blaženosti, vždyť byl člověkem bohu-libým. Je tedy vlastně nepatřičné pro něj truchlit. Církev a její víra se dr. Slezákovi jevila jako pestrá, barevná. Dnes mnozí uvnitř i vně církve vidí jen šedé šmouhy a stíny, ale radost si vždy najde své cesty. Už jen to jeho datum narození: 29. 2. 1932. Nikdy neopomněl zmínit, že narozeniny slaví jen jednou za čtyři roky, a tak jsme mu ještě stihli gratulovat ke krásným dvaadvacatinám!

Čím víc jsem nabíral vlastní zkušenosti, tím víc jsem mu byl vděčen – a jsem si jist, že nemluví jen za sebe, ale i za všechny, kdo měli to štěstí sdílet naději vyvěrající z hluboké, pestré a radostné víry, o níž Vratislav Jiljí Slezák svým životem svědčil.

Alma a UKAŽ

KATEŘINA BAJTLOVÁ – IRENA VĚCHTOVÁ

Na podzim 2021 spustila Ústřední knihovna UK jako první v ČR inovativní knihovní systém Alma od společnosti Ex Libris. Univerzita Karlova se tak připojila k mnoha významným světovým univerzitám, které již tuto platformu využívají – jako jsou např. Cambridge, Vídeň či Harvard.

K tomuto kroku do značné míry přispěla i potřeba nahradit dosavadní knihovní systém Aleph, který postupně přestával dostačovat neustále se zvyšujícím standardům knihovnictví 21. století. Hlavním požadavkem na nový systém bylo, aby dokázal v jediné uživatelské platformě efektivně propojit správu čtenářského konta, katalog všech univerzitních knihoven a vyhledávač elektronických zdrojů dostupných na UK. Tím by byla zajištěna nejen lepší koordinace knihovních služeb napříč Univerzitou, ale i vyšší čtenářský komfort pro vědce a studenty. Fakt, že snadná dohledatelnost e-zdrojů a rychlý přístup k nim jsou životně důležité pro studium i vědeckou práci v mnoha oborech, jen podtrhla epidemie COVID, která si vynutila různá omezení v oblasti prezenčních knihovních služeb.

Protože je síť jednotlivých univerzitních knihoven velice početná, představovaly výběr a implementace vhodné knihovní platformy pro Ústřední knihovnu UK velkou výzvu a vyžádaly si několik let pečlivých příprav.

Závěrečná fáze implementace Almy zahájená v lednu 2021 probíhala za aktivní spolupráce všech knihoven UK. Zejména bylo nutné předem dohodnout nastavení funkcionalit nového systému a provést v knihovním katalogu řadu oprav, aby byl zajištěn bezproblémový přenos dat mezi systémy. V letních měsících pak přišla na řadu série praktických školení pro knihovníky. V období mezi 12. a 31. srpnem, kdy probíhala ostrá migrace dat mezi starým systémem Aleph a novým systémem Alma, byly všechny knihovny na Univerzitě uzavřeny a nemohly poskytovat výpůjční služby. Ke 12. srpnu byl pro čtenáře rovněž ukončen provoz původního Centrálního katalogu UK. 1. září 2021 byl nový knihovní systém Alma uveden do ostrého provozu.

Pro čtenáře představuje největší novinku vylepšená podoba centrálního vyhledávače UKAŽ (ukaz.cuni.cz). Nový UKAŽ v sobě totiž spojuje jak funkci knihovního katalogu, tak i přímé obsluhy čtenářského konta. Zároveň však umožňuje z jediného místa prohledávat většinu tištěných, digitalizovaných a elektronických zdrojů dostupných na Univerzitě. Základní nápovědu k jednotlivým funkcím vyhledávače naleznou čtenáři na podpůrných stránkách wiki.alma.cuni.cz.

Čtenář si své konto může aktivovat online – a to vyplněním e-příhlášky, na kterou nalezne odkaz přímo v UKAŽ. K tomu je třeba se pouze předem ujistit, že má

aktuální vztah k Univerzitě Karlově (student, účastník kurzu CŽV, zaměstnanec, externí uživatel služeb UK), má vyzvednutý průkaz UK a aktivní heslo do Centrální autentizační služby UK (CAS). Po odeslání e-příhlášky je čtenář ihned registrován ve všech knihovnách Univerzity a může plně využívat jejich služeb.

Po přihlášení do uživatelského konta je čtenáři umožněno nahlížet seznam dokumentů, které má aktuálně vypůjčené, a data, do kdy je má vrátit. Přes konto si rovněž může své výpůjčky samostatně prodlužovat. V kontě se čtenáři také zobrazují případné neuhrazené pokuty za pozdně vrácené dokumenty.

Přihlášenému čtenáři jsou též k dispozici rozšířené funkcionality knihovního katalogu. Zobrazí se mu výpůjční pravidla pro vyhledané dokumenty a může si zadávat požadavky na knihovní jednotky (tedy objednávky ze skladu či rezervace na rozpůjčované tituly).

Při hledání v centrálním vyhledávači UKAŽ lze používat buď zadávání dotazů do jednoduchého vyhledávacího řádku s intuitivní nápovědou, nebo využít výhod pokročilého vyhledávání. Ve vyhledávači lze také pracovat s tzv. booleovskými operátory „AND“, „OR“ a „NOT“ či se zástupnými znaky (tzv. Wildcard Characters). Vyhledané výsledky lze rovněž snadno omezit pomocí fasetového menu.

Knihovní katalog také poskytuje přihlášenému uživateli řadu pokročilých funkcí. Ty mu mohou velice usnadnit třeba tvorbu rešerší a seznamů literatury. Může si např. výsledky vyhledávání uložit do seznamu „Oblíbené“ přímo ve čtenářském kontu (zde je lze dále třídit do tematických skupin pomocí štítků). Přes funkci „Nově ve fondech UK“ lze dohledat čerstvé přírůstky z oboru čtenářova zájmu. Užitečnou pomůckou je také citační manažer, který dokáže vyexportovat citace v několika citačních stylech. Čtenář si pak citaci může jediným kliknutím uložit do citačního softwaru „Citace PRO“.

Největší přínos nového vyhledávače UKAŽ bezesporu pro čtenáře představuje možnost prohledávat z jediného místa většinu tištěných, digitalizovaných i elektronických zdrojů na UK. Ve většině případů tak čtenář nemusí, jak tomu bylo dříve, navštěvovat ještě zvláště Portál elektronických zdrojů UK (EIZ). Pokud např. hledá konkrétní časopis, ve výsledcích vyhledávání se mu okamžitě zobrazí, zda je na UK dostupná i online verze, aby si případně ušetřil cestu do některé knihovny. Po kliknutí na tlačítko „k dispozici online“ u vyhledaného záznamu se ukáže výpis databázi na UK, v nichž je časopis přístupný. Vidí též informace o tom, pro které součásti Univerzity je přístup poskytován, popř. v jakém rozsahu. Pokud je čtenář přihlášen, přesměruje ho UKAŽ po kliknutí na zvolenou databázi přímo do ní. Zde si pak může zobrazit plné texty požadovaných článků či si je pro svou studijní potřebu rovnou stáhnout.

Za knihovnu KTF doufáme, že především Vám, čtenářům, přinesou nová vylepšení jistě ulehčení každodenní studijní a vědecké řehole. V případě dotazů ohledně platformy UKAŽ a přístupnosti jednotlivých e-zdrojů na UK Vám samozřejmě rádi poradíme.

Informace

9. 9. autoři výstavy „Nad slunce krásnější: Plzeňská madona a krásný sloh“ Petr Jindra a naše vyučující Michaela Ottová převzali uměleckou cenu města Plzně za rok 2020
15. 9. se konalo na půdě fakulty vystoupení kandidátů na funkci rektora Univerzity Karlovy prof. Mileny Králíčkové a prof. Michala Stehlíka; následovalo zasedání AS KTF, který nominoval prof. Králíčkovou
16. 9. KTF UK se zúčastnila „VědaFestu“ na Vítězném náměstí
24. 9. v rámci Noci vědců si doktorka Magdaléna Nespěšná Hamsíková připravila přednášku Pojetí času v umění raného novověku
29. 9. Prof. Tomáš Petráček byl oceněn stříbrnou medailí předsedy Senátu
30. 9. KTF UK na „Dni architektury“
30. 9. k 1. říjnu byl Dr. David Bouma jmenován docentem pro obor Katolická teologie
1. 10. v chrámu Panny Marie před Týnem proběhlo Veni Sancte a následně v Karolinu imatrikulace pro studenty 1. ročníků
- 1.–2. 10. seznamovací výjezdní pobyt studentů prvních ročníků prezenční formy studia v Litoměřicích
4. 10. byla zahájena výuka
7. 10. jednala per rollam VR KTF
12. 10. se konala „Konference o synodalitě“; záznam je dostupný na youtube kanálu KTF UK
13. 10. vyšlo nové číslo AUC Theologica; týž den pronesl doc. Viktor Kichera z Užhorodské univerzity přednášku s názvem „Řečtí katolíci na Podkarpatské Rusi v meziválečném období“
13. 10. se konalo mimořádné zasedání AS KTF, na němž své programy představili kandidáti na funkci děkana KTF UK pro roky 2022–2026, prof. Vojtěch Novotný a doc. David Vopřada
15. 10. byla uskutečněna exkurze studentů Dějin křesťanského umění do Plzně
19. 10. proběhla konference „Kulturní dědictví spojené s královskými ženami vrcholného středověku ve střední Evropě“, výstup projektu u Visegrad Fund
20. 10. zvolil AS KTF na mimořádném zasedání kandidáta na funkci děkana prof. Vojtěcha Novotného; následovalo řádné zasedání senátu
21. 10. obdržel doc. Václav Ventura Pamětní medaili Univerzity Karlovy
21. 10. byla uskutečněna společná podzimní exkurze Katedry církevních dějin a literární historie a Ústavu dějin křesťanského umění do Podorlicka
22. 10. zvolil AS UK rektorkou Univerzity Karlovy profesorku Milenu Králíčkovou
26. 10. jednala per rollam VR KTF
- 27.–29. 10. se konala mezinárodní konference k 90. narozeninám prof. Stanislava Sousedíka „Second Scholasticism – Analytical Metaphysics – Christian Apologetics“; záznam je dostupný na youtube kanálu KTF UK
3. 11. jednala on-line VR KTF
8. 11. proběhla on-line konference „Církve a krize v průběhu staletí“ (ve spolupráci s HÚ AV ČR)
- 10.–11. 11. se uskutečnilo mezinárodní kolokvium „Liturgický život ve střední Evropě“
11. 11. se na KTF UK konal 1. ročník akce Den na vozíku ve spolupráci s Centrem Paraple
13. 11. se KTF UK zúčastnila „Na Karlovku tour“ na Právnické fakultě UK
- 15.–20. 11. uskutečnil Spolek Copertino a Knihovna Katolické teologické fakulty burzu knih
18. 11. se konala konference „Trinitární ontologie: Kdo je člověk ve světle víry v trojjediného Boha?“, výstup projektu Primus; záznam je dostupný na youtube kanálu KTF UK
22. 11.–6. 12. pořádal Spolek Copertino Mikulášskou charitu – sbírku pro Klokánek
- 23.–26. 11. KTF UK se zúčastnila „Na Karlovku tour“ na studijním festivalu Gaudeamus Brno
24. 11. proběhlo zasedání AS KTF
25. 11. se fakulta účastnila on-line konference „Člověk a práce: etické a sociální výzvy současnosti“ (SO ČBK)
- 25.–26. 11. se uskutečnil další ročník soutěže Paragone o cenu prof. Milana Tognera PARAGONE, jehož vítězem se stal Mgr. Ondřej Šindlář (KTF UK)
2. 12., 9. 12., 16. 12. adventní rorátní mše svaté
15. 12. proběhlo zasedání AS KTF
23. 12. 2021 – 2. 1. 2022 vánoční prázdniny

Nadační fond Arnošta z Pardubic

Vážení a milí čtenáři,

když jsem před již téměř sedmi lety držela v ruce první číslo časopisu DOXA, ani jsem si neuměla představit, že jednou budu v ruce držet číslo patnácté. A je tu! Po získání licenciátu jsem se vydala na rodičovskou dovolenou a nyní se po pěti letech začínám vracet do pracovního procesu. Čas letí, práce je nemálo, a tak fakulta zůstává zejména v mém srdci a ve vzpomínkách. Proto v období kolem Vánoc a Velikonoc vždy očekávám toto milé spojení s fakultou, nové číslo DOXY, a přemýšlím, na co bude Focus zaměřen tentokrát.

Jako členka správní rady Nadačního fondu Arnošta z Pardubic, který vydávání DOXY financuje, však vím, že jsme každoročně také v napjatém očekávání, zda na její vydávání vystačí finance. Na dvě čísla ročně potřebujeme 80.000 Kč na pokrytí nákladů na reprodukční práva, sazbu, tisk, distribuci. Redakční rada pracuje bez nároku na odměnu. Za všechny vaše dosavadní dary srdečně děkujeme!

Chceme vás na tomto místě jako obvykle požádat, abyste nás podpořili i nadále. A také povzbudit všechny dosud třeba váhající – ano, má to smysl! I sto korun měsíčně může ve větším počtu dárců znamenat mnoho.

Příspěvek můžete přes dárcovský portál [darujme.cz](https://www.darujme.cz) na této adrese: <https://www.darujme.cz/projekt/1202945>. V tzv. widgetu lze nastavit jednorázový či pravidelný měsíční příspěvek a uhradit jej kartou přes Google Pay nebo online, popř. klasickým bankovním převodem. Widget najdete na stránkách fondu ([fondap.cz](https://www.fondap.cz)) nebo fakulty ([ktf.cuni.cz](https://www.ktf.cuni.cz)). Lze ho také i s popisem projektu sdílet prostřednictvím sociálních sítí, za což předem děkujeme. Využít můžete také QR na této stránce, nebo zaslat částku přímo na transparentní účet našeho Nadačního fondu Arnošta z Pardubic, 604 181 00 07/6000.

Se srdečným pozdravem a s díky

Marie Benáková

členka správní rady Nadačního fondu Arnošta z Pardubic

busta Arnošta z Pardubic, licence Creative Commons

SEZNAM DÁRCŮ

Magda Bušková, Milan Kubička,
Zdeněk Kučera, Alena Nekolová,
Vladimír Šuda, Pavel Vrbenský
Děkujeme!

Od července do listopadu 2021
obdržel fond dary v celkové výši
6.100 Kč.

Číslo účtu: 604 181 00 07 / 6000
PPF Banka, Praha 6

Pro další informace, uzavření
darovací smlouvy a potvrzení
o poskytnutí daru (kvůli uplatnění
nároku na odečet ze základu daně
z příjmu) jsme vám k dispozici na
uvedených telefonech a emailové
adrese. Abychom vám mohli vy-
stavit potvrzení o poskytnutí daru
pro uplatnění nároku na odečet ze
základu daně z příjmu, sdělte nám
prosím svoji adresu.

Nadační fond Arnošta z Pardubic,
zapsán v nadačním rejstříku
u Městského soudu v Praze,
oddíl N, vložka č. 648
IČO: 2792 30 70
Thákurova 3, 160 00 Praha 6
Telefon: 220 181 561
E-mail: info@fondap.cz,
Web: www.fondap.cz

Pokud máte chytrý telefon a účet
u banky podporující QR platby,
pomocí tohoto kódu se Vám
v aplikaci banky předvyplní platba
na náš účet
ve výši 100 Kč,
kterou pouze
potvrdíte.
Děkujeme.

21. 12. 2021

Vážené kolegyně, vážení kolegové, milí přátelé,

v říjnu tohoto roku jsem požádal našeho velkého kancléře Dominika kard. Duku OP, aby byl při příležitosti cesty českých a moravských biskupů ad limina doručen papežovi Františkovi list následujícího znění:

*Milý Svatý otče,
přijměte, prosím, srdečné pozdravy studentů, pedagogů a zaměstnanců Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Jsme s Vámi, římským biskupem, spojeni ve společenství svatých vírou v Boha Otce, naději v Ježíše ukřižovaného a láskou jejich Ducha.*

Fakultu založili v letech 1347–1348 papež Klement VI. a král Karel IV. Od té doby je institucí utriusque iuris. Vzdělání je poskytováno přibližně pěti stům studentů ve čtyřech studijních programech (teologie, dějiny křesťanského umění, dějiny evropské kultury, aplikovaná etika) a dalším přibližně pěti stům posluchačů v rámci celoživotního vzdělávání různého druhu... Všechno, co děláme, má misijní charakter, spojený se sobria ebrietas Spiritus [střízlivým opojením Ducha].

Byl bych velmi potěšen, kdybyste nám laskavě napsal slovo povzbuzení: confirma fratres tuos... [buď posilou svým bratřím (Lk 22,32)]

V Pánu Váš...

S radostí oznamuji, že nám Svatý otec zaslal vlastnoručně podepsanou odpověď. Je to pozoruhodná událost a milý vánoční dárek pro nás všechny. Především však jde o mimořádné povzbuzení, kterého se nám v našem působení dostává od toho, jehož víra katolické církve definuje jako „Kristova náměstka a pastýře celé církve“. Vezměme si ho, prosím, svorně k srdci, stejně jako jeho žádost o naši modlitbu.

Váš

Vojtěch Novotný, děkan

Františkova odpověď

Profesorovi Vojtěchovi Novotnému,
děkanovi
Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy

Opětuji Váš srdečný pozdrav, který jste mi nedávno poslal také jménem studentů, vyučujících a zaměstnanců Vaší fakulty. Chci Vám vyjádřit uznání za všechnu činnost, jíž se už tolik let s kompetentním a láskyplným nasazením věnujete při studiu témat a problémů v různých oblastech teologie.

Hlavním úkolem fakulty je přivádět seminaristy, jáhny a kněze, řeholníky a řeholnice i laiky ke zralějšímu a kvalifikovanějšímu poznání víry, a připravit tak muže a ženy všech věkových kategorií k tomu, aby byli schopni věrohodně a účinně reagovat na výzvy nové evangelizace. Chtěl bych Vás v tomto díle povzbudit, neboť jeho smyslem je nabídnout zjevené poselství v dnešním kulturním kontextu, a to na vysoké úrovni teologického studia a s velkou vědeckou, lidskou a duchovní kompetencí.

Doufám, že Vaše ctihodná Katolická teologická fakulta bude s důvěrou pokračovat ve svém poslání – v souladu s teologickou perspektivou Druhého vatikánského koncilu a jako ta, jež je vnímavá vůči univerzální církvi a jež podporuje setkávání s kulturními a sociálními podněty, které přinášejí nové generace.

Spolu s tímto přáním Vás ujišťuji, že pamatuji v modlitbě, a prosím, abyste se za mne i nadále modlili. Posílám Vám ze srdce své požehnání.

František

Dáno v Římě, u Svatého Jana v Lateránu, 1. prosince 2021

Originál odpovědi od papeže Františka

KOMENTÁŘ K VYOBRAZENÍ NA PŘEDNÍ STRANĚ OBÁLKY

Jaroslav Král (1882–1942): *Studentka*
plátno 1925, Moravská galerie v Brně

Obraz *Studentky* namaloval Jaroslav Král v polovině třicátých let 20. století. Představuje sedící postavu dívky, která je podivuhodnou hybridní kombinací neoklasicistních, kubi-
stických, surrealistických a metafyzických prvků, jak dokládá vejčitá hlava, kterou známe z pláten italského malíře Giorgia de Chirica a jiných tvůrců. Na rozdíl od přípravné studie tužkou, kde figura drží poněkud fádňi květinu, na finální verzi obrazu jí do ruky klade svitek odkazující na četbu, respektive na vzdělanost. Studentčina anonymní podoba a užití zobecňující formy z ní dělá univerzální bytost, jakousi Pallas Athénu, řeckou bohyni moudrosti a ochránkyni statečnosti, spravedlnosti a umění, což byly hodnoty, za něž Král položil život, když jako oběť nacistické perzekuce zemřel v koncentračním a vyhlazovacím táboře v Osvětimi.

Milan Pech

Studentské divadlo při vystoupení v Litomyšli, léto 2021 (foto: Dominik Kovář)